

СВОБОДА НАРОДАМ — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

THE HERALD

Суспільно-політичний місячник

З М І С Т

	стор.		стор.
Ще одне перемир'я	1	П. Кізко — Возз'єднання в Олек-	
П. Ш. — На нові шляхи	4	сєвці	23
В. С-ко — Не дискусія, а сварня	7	О. Бабій — Армія в лісах	24
П. Мірчук — Революція в уяві на-		М. Щербак — У Києві	25
ших соціал-радикалів	10	І. В-к — Інститут дезінформації	27
І. Федорович — Чи такий могутній		М. Рудий — В 25 річницю бороть-	
Китай?	14	би ОУН	30
А. Орликовський — Гватемала, Аме-		П. С. — Крутій „співає”	36
рика і ССРСР	16	Кого воюємо?	33
І. Хорольський — Перед жнивими	18	Ярослав Петрович — 40-ліття вибу-	
В 10-ту річницю	18	ху першої світової війни	37
Є. М. — З Нотатника	20	С. Вож-ий — Говорять, що не було	
П. Карий — Імперський „Телеграф”		Укр. нац. партизанки	38
несправний	22	Бібліографія	40

В С

ОРГАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

РІК VIII Ч. 7 (69)
YEAR VIII No. 7 (69)

СЕРПЕНЬ — 1954
AUGUST — 1954

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ
PRICE \$0.50

ВІСНИК

Ще одне перемир'я

В Женеві погодились, — „самовизначили” В'єтнам, поділивши його надвоє по 17 рівни-кові. Скільки з 25 мільйонів населення В'єтнаму буде по одному боці лінії, а скільки по дру-гому ще не знати „Самовизначали” французький прем'єр Мадес Франц з китайським Джоу Ён Лаєм за сніданком, перед остаточним рі-шенням, що сталось за три години перед кін-цем реченця, в який пообіцяв Модес Франц здобути почесний мир в Індо-Китаї. Фран-цузька преса називала свого теперішнього прем'єра „людиною загадкою” або „людиною чудом”. Чуда жадного він не зробив, купивши за таку дорогу ціну мир у комуністів, то річ очевидна, але політичну загадку втяв.

В'єтнамців не питали і з ними не радились, хоч вони теж були в Женеві. Нащо? Така вже звичка у демократично-колоніальних політиків, французів, та й не тільки в них. Того ж дня снідали Молотов з Іденом, де Іден, либонь намовляв Молотова не домагатись від Америки гарантії на те перемир'я, куплене за таку ціну. Советський миротворець, мабуть, погодився і підписали три умови про перемир'я: одну з В'єтнамом, другу з Камбоджі, третю з Ля-осом. А через два роки, як передбачено в умові перемир'я, будуть вибори. В Камбоджі і Ляосі, де в невеликих районах оперують пов-станці, ці райони так і закріплено за ними, а в умові перемир'я гарантовано, що на ці держави не буде ніхто з зовні наступати. Так гарантували їм мир. Що до виборів, то, оче-видно, до них не дійде і це напевно розуміли обидві сторони, творячи перемир'я. Але ки-тайці, в порозумінні з Москвою, гарантували собі, і то за умовою, послідовне опанування всього Індокитаю на те й закріпили свої пар-тизанські загони в районах Ляосу і Камбоджі. На всякий випадок, коли б дійшло до вибо-рів, то й вони будуть вибирати, очевидно, так, як велітимуть з Пекіну. Прем'єр Франції, Модес Франц, давши слово Національному Зібранні до 20 липня добитись почесного миру в Ін-докитаєві, слова дотримав. Урядові не треба йти до демісії. То байдуже, що Індокитай віддано під опіку Китаю та узаконено в ньому горожанську війну.

Що було досі в Індокитаї? Горожанська вій-на під керівництвом зовнішніх сил, Пекіну з Москвою з однієї сторони, а Парижу з дру-гої. „Почесне перемир'я” не тільки її не при-пиняє, а узаконює той стан, залишивши цілі райони в посіданні озброєних партизан. Воно, властиво, нічого не змінює на азійському при-чілкові світової напруги, навпаки, цим пере-мир'ям тільки увиразнено вирішальну роль горожанських війн у ліквідації світового кон-флікту. До китайського, корейського і німець-кого вузлів зав'язано ще один. В усіх тих „замирених” вогнищах одну частину нації про-тиставлено другій. Перепочинок цей може й потрібний „миротворцям”, але він не може бути довгим. Логічно за ним прийде наступна фаза напруги, що почнеться з горожанської війни, може навіть у кількох вузлах, яких натворено немало.

**

В Женеві, а перед тим в Берліні і на Бер-мудах пробували об'єднувати Корею, Німеч-чину, а закінчили тим, що поділили Індокитай. І скільки б не говорили про мирне об'єднання вже поділених країн, воно не може статись, бо інтереси опікунів, що стоять по обох боках лінії поділу, не дозволять на нього. Молотов, коли в Женеві йшла мова про об'єднання Кореї, заявив, що „СССР ніколи не прийде до уніфікації Кореї під егідою Симана Рі”. Так само є в Німеччині, а ще виразніше буде в Індокитаї. Залишається один вихід — закін-чити почате — довоювати. В Женеві шукали компромісу і не найшли, але зате вияснилося далеко виразніше, ніж досі, розташування сил, особливо серед таких країн, як Індокитай, Ляос, Камбоджі, Тайленд та інші. На кон-ференції більше, ніж було досі увиразнилася подвійність боротьби в сучасному світовому напруженні: зовнішні інтервенції і, породжен-ні ними, горожанські війни в кількох частинах світу переплелися.

Незаперечним є, що на конференції совет-ський чи комуністичний бльок виявив себе одностайно, зцементованим, чого ніяк не мож-на сказати про бльок західного світа. Пред-ставники того першого бльоку не говорили

про світову революцію, навіть ніхто не заікався про це, а лозунгом дня стала боротьба проти колоніалізму, звільнення від нього. Женевські кореспонденти пишуть, що на самій конференції, між учасниками її і спостерігачами широко кружляв лозунг „Незалежність, або смерть”. Свої політичні позиції на конференції комуністичний бльок підсилював гарячою війною, наступом на Ганой — столицю В'єтнаму. І той самий лозунг плякат — було розвішано на всіх вулицях міста. Не світовий комунізм, в який ніхто не вірить і боротись за нього не буде, а національну незалежність обіцяли війська Го Чі Міна, наступаючи на столицю В'єтнаму.

За умовами перемир'я Ганой переходить в руки військ Го Чі Міна і французи, евакуюючи з Північного В'єтнаму до Південного тих, що не захочуть залишитись під владою Го Чі Міна, приймуть в подарунок велике число тих, які той лозунг перенесуть до цілого Південного В'єтнаму. Французька преса розповідала про приятельську зустріч Бідо, який напочатку конференції заступав Францію, з Молотовим. Випивши і добре закусивши, Молотов, зачарований краєвидами Женевського озера, так розм'як, що навіть жартував, відстоюючи думку про мирне співжиття двох систем: капіталістичної і соціалістичної. Бідо після того обіду, либонь, сказав своїм співробітникам: „Бійтесь данаїців, що приносять дари”. Комуністичний бльок закріпив свої позиції в Азії навіть не принісши жадних дарів.

Вісім років Франція, обороняючи свої посідання у В'єтнамі, мобілізувала його населення на боротьбу проти комунізму. Останній рік говорили про південно-східній оборонний союз в Азії за участю В'єтнаму, Ляосу, Камбоджі, Сіаму, Нової Зеландії, Австралії і Філіппін. Під тиском подій довелося дарувати В'єтнамові незалежність в рямцях французького союзу, а тепер ту незалежність поділили з Пекіном, щоб мирно „співіснувати”. Сотні тисяч в'єтнамців, що повірили обіцянкам французів, змушені будуть втікати до Південного В'єтнаму. Така практика політиків великопросторової концепції, які міцно тримаються вчорашнього дня, ніяк не хочуть бачити і зрозуміти, що лозунги про незалежність народів стали найреальнішими, ними перейняті всі народи Європи і Азії. Комуністичний бльок це використовує, грає на тому, а політики Заходу бавляться в престижі, боронячи вчорашній день.

**

Хто переміг в Індокитаї? Не комуністи. Перемогли сили, що не хочуть чужинецького панування, перемогла ідея незалежності країни. А політики Заходу, що міцно тримаються великопросторового укладу в світі, своєю струсовою тактикою, щоб утримати якомсь існуючий стан, облегчили Пекінові і Москві скористатись з прагнень народів Азії бути незалежними, позбувшись колоніальної опіки, закріпитися на просторах Індокитаю.

Чи сталася б ця перемога комуністичного бльоку, коли б не вперта політика демократичної Франції за всяку ціну утримати свої посідання в Індокитаї? Чи можливий би був тріумф Го-Чі-Міна, коли б Франція погодилась була 8 років тому на незалежність В'єтнаму? Адже не за комунізм воювали в'єтнамці, а виборювали незалежність, хотіли позбутись чужинецького панування. Зрозуміло, що велику і може вирішальну навіть роллю в азійській перемозі відіграли китайські багнети советського виробу. Та зрозуміло й друге, що великопростірна стратегія оборони від комунізму стеле йому доріжку в Азії, віддаючи позицію за позицією, а потім шукає пояснення чи виправдання. Перед женевським перемир'ям віддано могутню фортецю Діен-Біен-Фу, створену за тою ж стратегією. Пройшло то непомітно, а на азійців то зробило великий вплив. Вони ж бо уявляли, що ту фортецю боронила не тільки Франція, а й її союзники — Англія і могутня Америка. Здачу її азійські народи сприйняли, як слабкість, трусливість союзників, як капітуляцію демократії. А оте сприймання народів, психологія, що витворюється в теперішній війні у висліді тих чи інших потягнень двох сторін — є великої ваги фактором. Лондонський „Тайме”; оцінюючи вагу перемир'я, укладеного 20 липня, пише: „ми мусимо признати, що значна частина Індокитаю назавжди втрачена для Заходу” Виникає питання, а що за тим? Втрата Індокитаю посилює позиції червоного Китаю в Азії, який, кинувши лозунг на Женевській конференції „Азія для азійців” буде реалізувати його так, щоб Азія стала для китайців. Це відіб'ється на політиці Японії щодо ССРР і Китаю.

Втрата Індокитаю утруднює оборону Азії проти неминучого наступу червоного Китаю. А цей наступ уже заповідає Го-Чі-Мін під

„VISNYK” — „THE HERALD”

Published Monthly by the Organization for
Defense of Four Freedoms of Ukraine, Inc. 123
Second Ave., New York, N. Y.
Subscription per year: \$4.00

Application for entry as second-class matter is
pending

I. Wowchuk Editor in Chief.
Address: P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

гаслом „об'єднання В'єтнаму.” Кожна держава Азії ще вільна, чуючи про оборонні декларації великих потуг ставитиме собі запит: як буде здійснюватись та оборона, чи не так як в Індокитаї? Це питання стоятиме перед Японією, Пакистаном, а раніше всього перед Ляосом, Камбоджі, Сіамом. Воно буде перед Бірмою та Малаями і Індонезією. Атомова зброя найдосконаліша, на нього відповіді не дає, її треба шукати в принципах, в підході до народів, в зрозумінні їхніх прагнень незалежності. Правдиве і щире зрозуміння отих прагнень малих народів Азії і поневолених Росією, реальна, а не декларативна, допомога їхнім прагненням створить ту силу, яка й без атомової зброї припинить агресію московсько-китайського комунізму і спричинить цілковиту його поразку.

**

Німецька преса прихильно оцінила кінець війни в Індокитаї сподіваючись, що Франція, позбувшись клопотів 8-літньої війни, прискорить затвердження договору про загальноєвропейську армію. Два роки валкується питання про європейську оборонну спільноту та про ролі в ньому Німеччини. Останнє слово залишилось за Францією, яка, хоч була ініціатором цього союзу, стримує затвердження його, боячись відродження німецького мілітаризму. Французькі політики вважають німецьку небезпеку для себе більше реальною, ніж російсько-большевицьку, хоч російсько-большевицький стратег Ленін ясно і недвозначно говорив про здобуття Парижу через Азію. Чи утвердять французькі Національні Збори до 15 серпня договір про європейську оборонну спільноту? Це основне питання в теперішньому укладі політичних сил. Від розв'язки його залежить теперішня єдність західного Світу. З моменту, коли цей договір стане чинним, Західня Німеччина здобуває собі повну незалежність, позбувається окупаційної опіки. Не треба забувати, що Східня Німеччина, хоч фактично є складовою частиною колоніальної системи ССРСР, таку самостійність на папері має. Затримуючи, чи проволікаючи затвердження про європейську оборонну спільноту, Франція не тільки послаблює міць європейської оборони, а й не дозволяє Західній Німеччині стати вповні незалежною. Тим самим посилює в Західній Німеччині невтралістичні тенденції, які спритно і вміло використовує советська політика і дипломатія, борючись за те, щоб в останньому зударі Німеччина стала коли не по боці Росії, то бодай невтральною. А невтралізм в настроях Західного Світу є великим супутником російсько-большевицької агресії.

На вашінгтонських нарадах Айзенгавера та

Доллеса з Черчелем і Іденом вирішено доручити окремій англо-американській комісії виробити проект здійснення суверенності Західньої Німеччини, незалежно від того, що буде з європейською оборонною армією. Комісія працювала в Лондоні і виробила окремий „протокол”, як додаток до попередніх ухвал, які пов'язують незалежність Німеччини з західньо-оборонним пактом. Цей протокол передбачає надання Західній Німеччині повної суверенності незалежно від того, як поставиться Франція до включення її в оборонну спільноту. Черчіль, виступаючи в Палаті Громад 14 липня, заявив: „Німецька Федеративна Республіка повинна зайняти своє місце, як рівний учасник в спільноті західніх націй, в якому вона зможе зробити свій вклад в обороні вільного світу. Ми будемо домагатись цього”. Аналогічне становище в тій справі і Державного Департаменту. Та в цих кроках англо-американської політики французька преса побачила тиск, з метою змусити Францію затвердити договір про європейський оборонний союз. І в Англії така розв'язка німецького питання зустрічає опозицію не тільки серед робітничої партії, а й певних кол консерваторів. Англійці бояться, що, одержавши повну незалежність, Західня Німеччина швидко озброїться і тоді домагатиметься повернення Німеччині східних територій, а це наблизить, чи прискорить війну. Англійська ж суспільна думка, мовляв, не хоче війни, тому й політика має шукати способів розв'язки мирного співжиття з комуністичними державами. Молотов не встиг повернутись до Москви, окрилений Женевою, викликає послів великих держав і вручає їм ноти про нову конференцію для поладнання миру. Відмовили, а виходу шукати треба. Безпринципною політикою дня zagrożеної свободи не врятувати скільки б не конферували. Західні політики після другої світової війни, щоб зберегти те співжиття, прийняли формулу двоєння країн. Та формула зумовила психологічне роздвоєння політичної думки, перекинулася на спільноту і спаралізувала психологічну відпорність Західного Світу. Говориться про боротьбу з комунізмом, а робиться струсева політика, ховаючи голову в пісок, хоч всі знають, що ні одного струся ховання голови в пісок не врятувало. Важко рішатись, а доведеться і женевицька конференція, що так нагадує Мюнхен 1938 р., тільки підтверджує це.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ

НА

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“

П. Ш.

НА НОВІ ШЛЯХИ

Все частіше читаємо в нашій пресі голоси про занепад активності нашої еміграції. Пишуть, що власна хата, авто, добра праця, конто в банку стали ідеалом навіть таких людей, що колись жертвували свої хати, маєтки, родини для ідеї. Пояснення, що, мовляв, „життя затає” — нічого не пояснює, бо ж не дає відповіді на питання: — **чому ж затає**.

А відповідь на це знайти мусимо, якщо не хочемо щоб всіх нас „затягнуло”.

Бажання поліпшити свій добробут закладене в самій природі кожної живої істоти і є доцільним і мудрим, як і все в природі. Закони природи встановив Творець її. Людину Він підніс понад тваринами і тому для її щастя заповів: „Не одним хлібом живе людина”. Цей закон людина занехала і навіть обернула бажання поліпшити добробут в самоціль, в жадобу. Наслідок того — велика духовна криза людства, що її ми зараз переживаємо. Не розглядаючи її в цілому, розглянемо лише в колі українського еміграційного життя, щоби знайти відповідь і пояснення занепаду активності нашої еміграції.

В Америці, кажуть, є понад 2 мільйони людей української крові. Членами всіх українських організацій, включно з карпато-росами, мабуть не буде більше, як 200.000, або 10%.

Візьмемо пересічний розмір місцевої укр. організації за 100 членів. До Управи належить 7-10 членів. Активно працює (в хорі, театральних імпрезах і т. п.) 20-30. Решта членів помагають, мовляв, пасивно, даючи членські вкладки, жертвуючи на цілі організації, купуючи її літературу, заповнюючи залю на її імпрезах і т. п. Отже, увесь тягар праці лежить на плечі кількох, в найкращому випадкові двох, трьох десятків членів. Цей твердий факт націоналісти висловлюють в своїй аксіомі: „Активна меншість веде пасивну більшість”. Значить, що коли організація підупадає, то це є ознакою, що щось є зле з тою активною меншістю нашої 2 мільйонної еміграції.

Дехто поділяє суспільство на еліту й масу. В природі ми не бачимо ніде ясної, різкої межі поміж двома якимись крайніми бігунами. В природі завжди між ними тягнеться ціла низка переходових форм. Те саме бачимало і в людській суспільності, яка сама є лише частинкою природи. Тому, справедливіше буде говорити не про поділ, а про пропорцію в кожній окремій людині елементів, властивих еліті і загалові чи масі.

Які є питомі ознаки еліти? — На це відповідь Донцов у своїй „Маси чи провід”, „Партія чи Орден” та інших. На це знайдемо наукову відповідь і в працях психологів. Згадаємо лише найголовніші: 1. — характер, 2. — непохитна віра в свою ідею, 3. — ясний розум, 4. — мудрість, основана на ясно усвідомленім світогляді, 5. — широчина і глибина думки, 6. — особиста чесність, 7. — самопошана і почуття національної чести, 8. — суворі вимоги до самого себе, 9. — принциповість та відвага боронити свої ідеї, 10. — розрізнення великого від малого і безкомпромісовість у великім, а уступчивість у малім, 11. — ідеалізм; 12. — особиста скромність та — глибоко особиста культура, 13. — ініціатива, 14. — енергія і працювитість, 15. — провідницький хист і чимало інших.

Це саме можна сказати про майже всі прикмети еліти. Щоби заощадити час не перераховуємо ознак загалу, який, на думку деяких соціологів, займає 60% у суспільстві.

Люди цієї групи є „людьми середини”, людьми в яких елементи „елітності”, і „масовости” більш-менш балансуються, рівноважаються, хоч деякі з тих елементів є панад середній рівень, а деякі нижчі від середнього. Кожна окрема людина має свій власний фізичний і духовний профіль (Д. Лерд), своє власне фізичне і духовне обличчя, що складається з багатьох окремих рис. Коли ці риси, ці елементи „елітності” і „масовости” узгіднені, скоординовані в душі людині, тоді вона живе повним, значить щасливим життям. Коли ж вони стають у конфлікт між собою, людина попадає в конфлікт з життям і дуже часто заламується психічно і гине фізично. І власне тут треба шукати пояснення упадку активності нашої еміграції.

В однім з великих американських університетів науковці-соціологи зробили серед студентства анкету, в якій був запит: „Який ваш життєвий ідеал”? Шістдесят три відсотки відповіли: — стала, добра платня, власна хата, безтурботне родинне життя. Чотири відсотки опитуваних згадали, але не конечно, про громадську працю. Не було ані одної відповіді — служити вищим ідеалам чи Богові.

За минулої війни лікарські комісії в ЗДА визнали нездалими до військової служби 4 і пів мільйона рекрутів, а з того числа 40% із-за психічних хвороб.

Інша статистика подає, що в ЗДА число хворих (днів ліжок) в шпиталях на психічні хвороби **перевищує** число хворих на всі ін-

ші хвороби **разом**. Метою життя 63% інтелігенції є — „повний шлунок”, — 40% молоді з „порожньою душею”.

Про що говорять ці жахливі числа? Нагадують, що порушення заповіді „не єдиним хлібом живе людина” не проходить безкарно.

Д. Карнегі в своїй переконливій книзі „Як перестати журитися і зачати жити” наводить десятки конкретних прикладів, подаючи імена і адреси людей „з повним шлунком”, які врятувалися від самогубства чи подібної трагедії тільки зрозумівши, що „Не єдиним хлібом...” і знайшли **вищу ціль**, якій почали служити, знайшли **ближчу мету** свого життя.

Світової слави психіатр, проф. Йонг, в своїй книзі „Сучасна людина в пошуках за душею”, говорить: „Протягом останніх 30 років люди з усіх країн світу радилися у мене. Я лікував багато соток пацієнтів. З усіх моїх пацієнтів старших понад 35 літ, я не знайшов ані одного, який мав би причиною своєї хвороби щось інше, ніж брак релігійного світогляду. Абсолютно всі до одного з тих пацієнтів захворіли тому, що загубили те, що давала своїм вірним кожна релігія протягом віків. З тих моїх пацієнтів, які не навернулися до релігійного світогляду, ані один не вилікувався. І навпаки ті, що навернулися, — вилікувалися.”

Він говорить про релігійний світогляд, себто про віру в Бога. Всяка віра є вірою в щось чи когось. У людей глибоко релігійних це „когось” є Бог. У людей не глибоко, мало чи зовсім нерелігійних на місце віри в Бога стає її сурогат, її підмінка — віра в ідею. Віра в Бога стократ посилює віру в ідею, бо тоді ідея знаходить своє вище оправдання, свою рацію санкцію: — Так хоче Бог! Такою ідею у нас є тепер УССД.

Із свідочств Карнегі, Йонга і власного життєвого досвіду ми бачимо, що людина потребує **ближчої мети** свого життя, більше, ніж хліба. Підреслюємо БЛИЖЧОЇ. Для загалу така мета, як напр. — служити Богові, є надто абстрактною, надто далекою; загал не в силі бачити так далеко. Він потребує мети, для якої може щось зробити в своїм щоденнім житті і головне бачити негайно, вже, наслідки. Лише еліта є в силі бачити далеку мету у своїй щоденній праці.

Нас цікавить зараз загал активістів нашої еміграції. Люди цієї групи, як ми сказали, є щось середнє між елітою і масою. Маючи в своїй духовості первні, що їх має еліта і первні, що їх має маса, хоч у зменшеній силі, натурально ці люди, розуміючи мету своєї щоденної праці, одночасово потребують бачити негайні наслідки своєї щоденної праці. Коли їх не бачать, починають тратити віру, з

фатальними наслідками. Коли ж до того додамо ще питому молоді нетерпеливість і фізіологічну потребу діяльності та гостріше, ніж у старших людей, переживання взагалі, а почуття розчарування зокрема, — то ясніше стануть нам причини упадку активності нашої еміграції, що головне базується на активності молоді.

Для ілюстрації наведемо такий приклад. Хлопцеві доручено перенести до лісу набої воякам УПА. Він знає, що вона бореться за УССД і доручене завдання стає його життєвою метою. Він буде носити ті набої, ризикуючи власним життям, з великим завзяттям аж поки не впаде. Доручить тому ж хлопцеві кольпортувати визвольну літературу на еміграції. Він знає, що та література також допомагає боротьбі за УССД. Буде кольпортувати перший рік завзято, другий — з примусу, третій... бачимо самі. В обох випадках мета є одна — ССУД. В першій він бачить трупи ворога, що їх знищили ті набої, що їх він носив. В другій — не бачить наближення ССУД, а не бачучи — знеохочується, починає тратити віру в конечність чи потребу кольпортувати, а разом з тим і в свою мету.

Це одна причина зменшення активності нашої еміграції.

Розглянемо другу, яка власне породжує першу.

Нова еміграція закидала старій, що та відстала від життя на добрих 50 літ, і що нічого більшого понад „просвітянство” не спромоглася зробити. Ми всі тепер бачимо, що і нова еміграція не змогла дати нам чогось нового, засадничо відмінного від старого „просвітянства”, хіба надала йому модерніших форм. Хіба ж усі ті академії року 1954, концерти, віча з резолюціями про те, що „кривда нам се діє”, уклінні меморіали до сильних світу, жалібні академії з примітивними хрестами на сцені, ота „Наталка-Полтавка”, хоч і в модерній декольтованій сукні, нові такіж бідненькі часописи, рідні школи, професійні і групові гета і т. д. і т. п. не є „просвітянщиною”? Праця УВАН? Та чимже новим вирізняється праця УВАН р. 1954 від праці кївських українофілів р. 1854? Але стара еміграція має бодай оправдання, щобільше — рацію. Стара еміграція складалася на 99% з простих селян — русинів, малоросів, австрійків, „руських”. За **тих умов** стара „Наталка-Полтавка” справді була великою зброєю, що давала наслідки непропорційно великі до її номінальної вартости. Великою і єдино можливою тоді.

А нині? — Нині, коли Украина має вже за собою 1917-20 рр. хоч коротку, але власну Державу, має Базар, Крути, УПА, УАН з її

творчим вибухом в 20-их роках, коли місце русинів зайняли Біласи-Данилишини, а місце малоросійської УНР — націоналістична ОУН, коли Україна стала вже важливим фактором на міжнароднім полі, коли москалі, зломавши зуби на Україні, змушені тактично кокетувати до українців, коли... коротко кажучи, пелюшки „просвітянства” вже замалі, щоб обвинувити навіть найменший палець України. — нинішня діяльність і методи нашої еміграції стають вже рішуче замалі перед завданнями, що їх ставить історія.

Пізні Івани! Стаємо на державницькі ноги одночасово з чорношкірими племенами Африки чи Азії. Року Божого 1954 ще не маємо повного словника своєї мови. — навіть усталеного правопису. Ще й дивуємось — чому світ нас не розуміє. Якже нас розуміти, коли в епоху турбінових літаків, люди їдуть паровою круторогих? Гарні, рідні круторогі, лише навіть і на українським спідометрі, трохи... заповільні.

Україна року 1954 це вже не Україна року 1916. Як каже поет... Встає стара Україна. Встають тіні середньовічних лицарів наших в сталевих шоломах і панцерах. Воскресає стара Земля!.. Так. — воскресає Україна з її власним світом ідей, з її власними формами і методами організації життя. Україна змінилася до непізнання.

Змінився цілий світ. Світ 1954 року це — щось цілком інакше, ніж світ 1916 року. Впало кілька корон, прокинулася від тисячелітнього сну Азія, заворушилася Африка, виходять на історичну сцену нові держави, океани обернулися в малі озера, земна куля зменшилася до розміру галицького повіту, упали безповоротно старі форми економічного життя, перевернулися до гори ногами провідні верстви, змінився до непізнання побут, щоденного життя мільйонів, впали чи захиталися старі догми, старі поняття, змінилися навіть значіння слів. А головне. — до вирішального голосу прийшли народи. Світ захитався в самих основах.

Лише боротьба за місце під сонцем лишилася та сама, що й десятки тисяч літ тому. Лише в цім новім, цілковато інакшій світі мусять люди вживати цілком нову і цілком інакшу зброю. Цілу військову доктрину, каже ген. Бредлей, мусимо геть ґрунтовно, в основах змінити.

До вирішального голосу прийшли народи. Не зачіпаємо тут проблем: — чи є то нещастя, чи вийде на добро людству. Константуємо лише такі напр. факти. — Рядовому воякові нині вже не вистачає наказу начальника стріляти в людей по той бік фронту. Рядовик вже хоче знати „чому”; для нього вже не

вистачає пояснення „бо то є ворог твій”. Він вимагає доказів на це.

Москалі 40 літ тому, а західні генерали під час останньої війни зрозуміли, що тепер металеві кулі уступили своє першенство сильнішій зброї — кулям паперовим. Зрозуміли, що слово сильніше за гармату. Хтось з них сказав, що гармати починають стріляти при кінці війни; ними закінчують війну, а не починають, як було колись. Війна починається і ведеться тепер за душі ворога. Здобудьте чи знищьте душу, дух ворога і його гармати не рухнуть. Це є нинішня воєнна доктрина. Боротьба за душу. — Це є зміст, а звідціль і форми боротьби і нашої, української.

А ми ще до нині вживаємо старої зброї етнографічно-просвітянської, і то не лише на внутрішнім фронті, але й. — що більш трагічно — на зовнішнім. Ще й нині не розуміємо, що та зброя є другорядною і нею не здобути душі українських мас. Виросла вона вже з тих пелюшок. Нових форм організаційних, нових способів праці вимагає геть змінена Україна.

Правда, ми вже починаємо розуміти що не можемо заманити до себе тут родженої молоді нашої мальовничими шароварами п'яного возного, тої молоді, що виросла на Шекспірі, Бетговені, Кромвелі, Вашингтоні. Починаємо шукати причин упадку активності нашої молоді, що виросла на легендах Крут, Базару, УПА, молоді, задивленої в ореол героїв ОУН.

Про конечність нових організаційних форм, нових засобів і нового духу виховання вже роки кричить Донцов. Не знайшлося у нас людей, які би ті нові форми знайшли, сконкретизували, випробували б. Не знайшлося людей, які б зібрали, усистематизували, сконденсували і дали б в живій, захоплюючій молоді формі, увесь тисячелітній світогляд українського народу — націоналістичний світогляд.

В наші пекельні часи, як показало життя, сліпої віри не вистачає. Її мусимо скріпити ясно усвідомленим націоналістичним світоглядом. І знова. — старими способами той світогляд не „запровадите”.

Те, що тепер має переважача більшість членства українських націоналістичних організацій (включно з провідним членством) не вистачає. Вони мають лише окремі нез'єдані ланки світоглядного кола. А через точки розриву світоглядного кола і пролазить ворог в українську душу. Ледви чи можна кинути на „двійку” тавро біблійного Юди. Проте їхня „діяльність” є лише черговими ланками в довгому історичному ланцюзі — Пушкар — Брюховецький — Винни-

В. С-ко

НЕ ДИСКУСІЯ, А СВАРНЯ

(Ще раз про Миколу Хвильового)

Дискусія навколо Миколи Хвильового, що так неfortunно почалася і так несмачно переходить, — може бути добрим прикладом, як такого роду дискусії не слід переводити.

Отак сидять собі в кімнаті люди. І раптом гасне світло. І люди починають дошукуватися винуватця, що виключив світло. І від слів переходять до діла: зчиняють бійку. Чути звуки соковитих ляпасів та лайку. Сипляться взаємні обвинувачення, гупають повержені долі тіла. А тим часом електричний вилучник тут же, біля дверей — і варто комусь із приявних його обернути, щоб розвіялась тьма і, висловлюючись високим стилем, засяяло світло істини. Одначе, ніхто цього не робить, бо кожний шукає винуватця, щоб персонально його покарати.

Про такі випадки старі люди казали: Бог відібрав розум.

У більшості перечитаних нами статей і вислуханих рефератів про Хвильового та „хвильовізм” найменше говориться про суть справи. З одного боку, Хвильовий — зрадник свого народу, чекіст, що як не вбив, то вбив би свою матір. Він — націонал-комуніст, що писав бездарні сексуальні повісті. І поза цим — ніщо. А з другого боку він — центральна фігура українського культурного ренесансу, ідеолог, творець нових визвольних концепцій і за малим не бог.

Отак виглядає справа з цією неfortunною дискусією.

А проте, Микола Хвильовий, один з найяскравіших підсоветських письменників 20-х років вартий того, щоб оцінити його об'єктивно,

*****

ченко — Скрипник та інші. Ясно, що і скінчать, як тамті. Брак ясно усвідомленого ідеалістичного, українського національного світогляду, — світогляду націоналістичного, поєданого з живим національним інстинктом, облегує ворожу дію серед нас.

В цілм світі йде колосальний бій за душу людини. Ведеться він і за душу українця. Тут на еміграції ми є в дефензиви, ми лише боронимся. А перемогає завжди лише офензива, наступ.

Вже крайній час для нас перейти в наступ з новою, повноцінною нашої апокаліптичної добі зброєю. Останній інцидент в ОУН пригадує нам про цю конечність.

не з крайніх позицій, на які стали дискутанті.

Обговорення ролі й значення Миколи Хвильового, як письменника, публіциста і людини перейшло з трибуни літературно-публіцистичної на широку громадську арену і, як часто в таких випадках буває, оформлюється переважно у зведенні особистих поррахунків і взаємному оклепуванні. Скачуть по газетних шпальтах такі собі тореадори і вимахують червоними шматами, а бики, посихлявши голови, вганяють за тими тореадорами, щоб узяти їх на роги. При цьому прикметним є те, що часто-густо з позицій дискутуючих сторін як у поборюванні, так і в обороні „хвильовізму” виступають зовсім не покликані і навіть чужі цим сторонам особи. Вони спираються на ідейні позиції цих сторін тому, що своїх власних не мають. Підшиваючись під невластиві їм позиції, непокликані особи своїм проразливим криком у загальному дискусійному лементі створюють враження, буцімто саме вони, а не хто інший і є виразниками ідейних позицій цих сторін.

Характеристичною для дискусії є ще участь у ній, сказати б, людей доброї волі, але зовсім непричетних до літератури. Отак сидів-сидів милий чоловік, надумався і враз з криком „наших б'ють” шарахнув і собі статтю, вміщуючись у загальний гармидер. Такого роду противники „хвильовізму” оперують все тими самими цитатами, як не з „Матері”, то з перевиданих у Новому Ульмі „Вальдшнепів”, зінтерпретовані тими ж таки попередниками. Ці люди доброї волі нічого не згадують ні про „Солонський Яр”, де змальовується українську партизанку в перші роки після поразки визвольних змагань, ні про, скажімо, „Редактора Карка”, де в гострій сатиричній формі подано представника комуністичної верхівки. Вони, либонь, і не знають, що Микола Хвильовий написав цілу купу інших творів, а зокрема літературно-політичних памфлетів, які свого часу сколихнули запліснявіле плесо підсоветської дійсности думками, які вони не були б — але гостро протиставними тим, що їх диктувала тоді червона Москва.

Все це людей доброї волі не цікавить, бо вони заповзялися будь-що „зліквідувати” Хвильового, на якого монополь узяв собі, мовляв, Іван Багряний. І тому вони вилушують з Хвильового-письменника все, що в ньому є позитивного, залишаючи від нього саме лише комуністичне лушпиння.

Розпочавшись від Миколи Хвильового, дискусія набирає чимраз більшого розмаху, втягуючи чимраз нові факти й імена. Останнім часом деякі „гарячі голови” вписали на список „ворогів народу” вже й Миколу Куліша — блискучого драматурга європейських масштабів, що вкоротив був собі життя у советській в'язниці. Проти виставлення його п'єс „Мина Мазайло” та „Народній Малахій” чуємо голоси протесту і обурення. Похід проти Куліша в мініятурі повторює похід проти Хвильового. А проте, ці п'єси, що їх треба оцінювати спеціальним мірилом, як речі, творені в підсоветській дійсності, ще поки не засудила їх Москва яко „буржуазно-націоналістичні”, — насправду були свіжим повієм на сцені українського театру. Ними захоплювалося все, що було в опозиції до московсько-большевицького режиму. Їх тепло привітали і високо оцінили в тоді ще не підсоветському Львові, як крик крізь кляп, що ним забили большевицькі окупанти уста українському театрові.

Хто ж далі на черзі — Михайло Йогансен, Володимир Гжицький, Кость Буревій, Олекса Слісаренко?... Яких ще „ворогів народу” викриють люди доброї волі з-поміж закатованих червоною Москвою українських поетів та письменників? Дискусія розгортається і можливі всякі несподіванки. Хто-зна, чи не приходить на чергу Юрій Яновський? Судді у сніжобликих ризах невблаганні: аджеж автор прославлених на еміграції „Чотирьох шабель” написав також „Вершників”. Його ж перу належать і советославні „Київські оповідання” та „Жива вода”?...

В одній з останніх публікацій Миколу Хвильового зачислено до „невеликої купки українських напівінтелігентів”. У передмові до цієї публікації її автор зазначає: „Маємо надію, що ця праця, базована на фактичному матеріалі, внесе в проблему хвильовізму потрібну ясність і перенесе дискусію про хвильовізм з площини демагогічних газетних статей у площину науково-ідеологічну”.

Перечитавши уважно цю публікацію, ми не знайшли в ній, одначе, ні одного нового факту про Хвильового, крім стократ цитованих уривків з брошури О. Гана „Микола Хвильовий”. Також ніякої ясности не внесла ця публікація в дискусію. Хібащо те, що Хвильовий — напівінтелігент! Організатор ВАПЛІТЕ, автор численних творів, блискучий памфлетист, творець оригінального напрямку в українській літературі, який мав з-поміж письменників чимало послідовників — напівінтелігент?! Чи не тому він напівінтелігент, що не мав диплому про закінчення високої школи? Алеж не мали його також і Леся Українка й Васильченко та

Тесленко й Нечуй-Левицький та Панас Мирний... А все це були начебто непогані письменники.

Переносячи дискусію „в площину науково-ідеологічну”, автор цієї публікації подає список „дійсних творців українського ренесансу 1917-28 рр.” В цьому предовгому списку, поруч з уже покійними вченими, мистцями й артистами, із подивом знаходимо всіх наших спільних знайомих з останньої з-підсоветської еміграції. Признаємо належне високим заслугам перед наукою й мистецтвом усіх цих осіб, але не сумніваємося, що вони самі себе не зачислюють до „творців українського ренесансу”. Та й не можемо погодитися з шановним автором, що вся „інтелігентна Україна” опинилася по цей бік залізної заслони, а все, що залишилося по той бік — напівінтелігенти. Якщо ж автор — крий Боже! — має рацію, то становище на рідних землях безвиглядне. Хочемо вірити, що це йому лише здається, що всю інтелігентну Україну вивіз він у своїй валізі на еміграцію.

Автор цих рядків ні в якому разі не є „хвильовістом”. Свого часу в „Віснику” (ч. 3-57 за 1953 рік) він недвозначно висловив свої погляди про Хвильового, його ролю та значення. Як сучасник, він постарався об'єктивно насвітлити т. зв. „ренесанс 20-х рр.” і його дійсне коріння, яке бере свій початок і силу у визвольних змаганнях 1917-21 років. Що більше автор цих рядків не сумнівається, що коли б — уявімо — Микола Хвильовий був живий і йому в якийсь спосіб вдалося запопасти в свої руки всіх наших „хвильовістів”, то, насправду, були б вони „бідні люди”!

Зрештою, слово і поняття „хвильовіст” — виплід суто еміграційний. Ніяких хвильовістів на Україні ніколи не було. Національна проти-большевицька опозиція в Україні за тих років Хвильового не знала. „Хвильовізм” — явище суто літературне, що охоплювало пару десятків осіб, а прибрало воно цю назву через те, що саме Хвильовий всилу свого офіційного становища, яко довірена у компартії особа, став рупором для опозиційно наставленої до Москви групи письменників.

В чому ж справа? Де той вилучник, що його треба обернути, щоб у темній кімнаті, де б'ються й харчать, вчепившись один одному в горлянки люди, засвітилося світло?

В медицині відомі психічні аномалії, що ширяться серед еміграцій, які з різних причин опинилися поза своїми батьківщинами. Зокрема, політичні еміграції хворіють на своєрідну „курячу сліпоту”, при якій у присмерковому світлі, що досягає до них з їхніх рідних земель, вони в масі своїй не відрізняють

відтінків-напівтонів. Чорне і біле — так, відрізняють, а вже червоне і блакитне — губляться часом в очах політичного емігранта-рядовика. І він, цей рядовик, сприймає відтінки-напівтони вже не фізичним, сказати б, зором, а уявою, що часто його зраджує.

Так виходить у нас з Хвильовим, якого все ще не можемо поставити на те місце, яке йому належить.

Письменник Хвильовий допомагав московським большевикам „в ім'я всесвітніх ідеалів” поневолювати свій рідний край. А коли „відгриміла революція”, в результаті довгих і складних психічних процесів впав у „буржуазно-націоналістичну ересь”: у своїх творах почав шукати інших шляхів для України, як ті, що їх визначила Москва, вимагав для неї більшого, ніж Москва давала, ставив Україну вище від Росії. Певно, в душі його відбувалися процеси того самого порядку, що й у Шумського, Річицького, Скрипника. Ці процеси приводять його до так званого націонал-комунізму, в кремлівській оцінці дуже небезпечного „ухилу”. Кінець-кінем, при черговій зміні „генеральної лінії”, коли до влади прийшов Сталін, — у Хвильового, як і в інших націонал-комуністів, виникає конфлікт із самим собою і з партією, що виступає вже неприховано, як „собирабельниця земель руских”. А за цим — самогубство. Самогубство в ім'я чого?

Користувавшись довір'ям партії, Микола Хвильовий в бурхливих процесах „культурного будівництва” взяв на себе, як ми вже згадували, роллю рупора опозиційно наставленої до московського режиму певної групи літераторів, що з них не обов'язково кожний був націонал-комуністом і поділяв думки Хвильового. Одначе, „хвильовісти” на еміграції представляють його як голос української національної совісті, як виразника прагнень українського народу. В еміграційних публікаціях він виростає вже на духового велетня, ідеолога й провідника, що його „хвильовісти” підносять як прапор і навіть ставлять поруч Петлюри і Коновальця.

А деякі надміру захоплені розперізуються аж до того, що, мовляв, „Хвильовий був комсомольцем — і ми були комсомольцями. Хвильовий був комуністом — і ми були комуністами. Хвильовий став націоналістом — і ми націоналістами стали. І хто виступає проти Хвильового, того український народ по той бік Збруча на вільну Україну не допустить”. („Укр. Вісті” — цитую з пам'яті). Даремно редакція газети, де було вміщене оце „одверте признание”, старалася опісля відпекатися від перехвильовізованого автора (Шумила) та його писанини — він розкрив таки чимало

правди про істоту хвильовізму. Але неправдою в його твердженні є те, що Хвильовий став націоналістом: від московського комунізму до націонал-комунізму відстань невелика (Тіто), але до націоналізму — величезна прірва, що її не засипати ніякими гучними декляраціями.

Лиху прислугу роблять Хвильовому панове Шумили. Бож зрозуміла річ, яку природно реакцію серед еміграційного загалу, непоінформованого як слід про ситуацію на наддніпрянській Україні в 20-х рр., викликає отака однобічна його „гльорифікація”. І замість ділової дискусії про Хвильового починається бійка з Шумилами, які тут на еміграції силкуються довести, що ніхто як вони є посідачами духової спадщини знищеної большевиками ВАПЛІТЕ, єдино правдивими інтерпретаторами національно-культурних процесів 20-х рр., і навіть „виразниками прагнень наддніпрянської України”. І люди, які Шумилам повірили, що вони справді є „виразниками” та „інтерпретаторами” — ладні валяти все, що „з Юдеї” — все, що народилось в умовинах московсько-большевицької окупації, валяючи на купу лихе й добре. І слідом за Хвильовим валять Куліша, а далі третього-четвертого, незалежно від того, чи того третього-четвертого розстріляно в підвалі НКВД, чи він сам себе розстріляв, чи йому пощастило перейти всі „чистки” і вмерти у себе вдома на ліжку природньою смертю.

Пригадаємо тут і згаданих на початку „антихвильовістів”, які люблять воду скаламучувати, щоб легше було рибку ловити. Вони, ці „антихвильовісти”, хоч дуже далекі від націоналізму, але в справі Хвильового свої баламутні писання стараються вміщувати саме в націоналістичних часописах. Жорстокі судді, вони навіть в органічно-національному творі Осьмачки „План до двору” знайшли „советську ересь” і осудили цей твір як не національний.

Наприкінці хочемо ще раз застерегтися: не з усім, що було видруковане досі по газетах про Хвильового і „хвильовізм”, не погоджуємось. Крізь відляски ляпасів та лайку чути з „темної кімнати” її здорові голоси. Цих голосів треба більше. І треба, щоб ці голоси належали об'єктивним фахівцям-літературознавцям, письменникам і політичним діячам, які в справді діловій дискусії, безсторонніми студіями про національно-культурний процес 20-х років, співтворцем якого був Хвильовий, визначили б йому конкретне місце.

Тоді „науково-ідеологічна” дискусія про хвильовізм, якого Україна не знала, стане не потрібною, як безпредметна.

А коли дискутувати так, як досі, то вже ліпше, як кажуть москалі „давайте не будем”.

П. Мірчук

Революція в уяві наших соціал-радикалів

Колишній лідер галицьких радикалів др. Матвій Стахів помістив у журналі „Вільна Україна” статтю: „До проблематики революцій із соціологічного погляду”. Ця стаття відзеркалює погляд на революцію не тільки її автора, але певної групи людей, тому ми хочемо присвятити їй дещо уваги. Доказом того, що погляди Стахова не відокремлені, є хоча б стаття Ярослава Кутька „До оцінки української політичної думки”, поміщена в тому самому журналі, яка є наче б докінченням статті Стахова.

В своєму розгляді революцій, як соціологічного явища, М. Стахів, як і Я. Кутько, виходять з марксистівсько-матеріалістичного розуміння історії. Революцію, в їхньому розумінні, викликає боротьба клас. Так, як почав Маркс. Але теорія Маркса є, як відомо, тільки кабінетною спекуляцією, не згідною з життєвою дійсністю. То й не диво, що вже при першій конфронтації Стаховим його теорії з дійсністю виходить — жалюгідна плутанина. Поставивши твердження, що „все залежить від того, від даній утиск відчують у своїй свідомості і в моральному почуванні утиснені маси”, Стахів каже: „Приклад візьмім з української революції Богдана Хмельницького в 1648 р. Тоді повсталася вся селянська і міщанська кляса проти панівного тоді суспільно-правного ладу, хоч цей утиск у Наддніпрянській Україні був легший, ніж у Центральній Польщі, або Московії”.

М. Стахів змішав, як то кажуть, горох з капустою. Бо як можна порівнювати стан в Україні в 1648 р. зі станом у Польщі, чи Московії, тобто національне поневолення України з господарсько-соціальною структурою Польщі й Московщини? Зрештою, й само твердження Стахова, що українська революція Богдана Хмельницького була „повстанням селянської і міщанської кляси” є марксистівською нісенітницею. Це ж була **національна революція**, а не клясова, в яку включився увесь український нарід, борючись проти польського наїзника, а не „нищі кляси проти вищих”. Якщо це було тільки селянсько-міщанське клясове повстання, то як опинилися в його проводі Хмельницький, Виговський, Кричевський, Немирич та багато інших, які ні селянами, ні міщанами не були?

Не відрізняючи національного від клясового, Стахів не годен збагнути, чому за часів Хмельницького в Україні вибухла революція, а в Польщі і Московщині ні, хоч там соціальний утиск був сильніший, як в Україні.

Плутанина й нісенітниця виходять у М. Стахова теж при розгляді моментів, від яких залежить успіх революції, через те, що основним вважає він **матеріальний** чинник, або, як він ще називає, — **технічний**. „Від часу скоростельної вогнепальної зброї, а потім від бойового літунства і танків технічна сторона боротьби урядового війська і повстанців пережилася і то в рішальний спосіб на користь панівного режиму”. — каже М. Стахів і згідно з цим робить заключний висновок:

„Спроба революції в часі миру не має шансів, бо не може проти урядової збройної техніки протиставити нічого більше, крім невеликої кількості револьверів і саморобних гранат”.

Та, конфронтуючи ті кабінетні мудрощі з реальним життям, Стахів знов заплутується в гарбузиння протиріч: бо ж от хоча б велика французька революція, яка для соціалістів є головним мірилом історичної правди соціологічних процесів, вибухла в час миру і закінчилась успішно — поваленням королівства, хоч в час вибуху революції король розпоряджав „військом і тяжкими гарматами”, а революціонери тільки „невеликою кількістю револьверів і саморобних ручних гранат”.

Заплутується М. Стахів і при другій спробі конфронтації цієї теорії з дійсністю. З одної сторони — він каже, що в давні часи було зовсім легко робити революцію, бо гноблений раб міг легко зробити собі сам таку зброю, якою розпоряджав його пан, — дрючок, палицю, сокиру, лук, чи меч, — ще й „утиснені маси мали навіть під цим оглядом перевагу над силами панівної кляси, бо утиснених завжди було більше число, ніж утискувачів”, а в нові часи вогнепальна зброя зовсім змінила цей стан. І тут же автор статті признає, що в давні часи революції були дуже рідкою появою, а в новітній добі їх дуже багато. Чому ж воно так? Матеріалістичне розуміння суспільних явищ, якого тримається М. Стахів, не дає змоги цього пояснити, хоч пояснення насувається само. А тому, що основним і вирішним чинником у революції було, є і буде — морально-психічне наставлення тих, що беруть участь у революції, а технічна зброя — чинник допоміжний. Отже, основним і вирішним є духовий первень, а не матеріальний, як це твердить кабінетний теоретик Маркс, а за ним Стахів та інші його колеги соціалісти-радикали. В давнину, як відомо, серед гноблених не було належного морально-психічного наставлення, — почуття ідейної єд-

ности, революційної готовости до боротьби та жертв за спільну справу, — не було належної підготовки, тому й революції були рідко, хоч робити їх було досить легко. В наші часи існування усіх тих чинників духового характеру є досить частим явищем, і революції поширені, не дивлячись на те, що матеріально-технічні чинники основно змінили відношення сил (власне, **матеріальних сил!**) в користь панівної групи і зробили — як каже Стахів — революцію безвиглядною.

Плутанина різних понять у д-ра М. Стахова нагадує плутанину цих чинників у молоденького гімназиста, що дивувався: як це так, що в давнину не було сучасних інструментів до писання, отже писати було тяжко і все таки тоді поставали такі архітвори як „Одиссея” й „Іліяда”, а сьогодні кожна дитина має олівець, а архітворів подібних до „Одиссеї” немає?

Ясно, що і для написання поеми, і для переведення революції конечно мати відповідні матеріальні чинники, які однак завжди є тільки засобом. Від засобу теж багато залежить. Але все таки — не засіб є рушійним і вирішним чинником.

Адже ж, наприклад, у мароканському легіоні вогнепальна зброя, включно з важкими гарматами, є в руках мароканців, а не кількох, чи кільканадцяти французьких старшин і все таки революції мароканських легіоністів немає. А під Бастилією французькі революціонери голірuch кинулись на озброєну королівську варту і перевели успішну революцію.

Коротко, схоплюючи суть двох різних розумінь, значення чинників революції - полягає ось у чому: матеріялісти-соціялісти вважають, що моральне наставлення утиснених і утискувачів має велике значення, але основним і вирішним чинником революції є завжди — **матеріальний чинник**: зброя. І тому, — кажуть вони, — як довго перевага зброї по стороні урядових військ є очевидною, так довго революція є безвиглядна. А націоналісти-ідеалісти кажуть: Матеріальний чинник, зброя, є дуже важним, але основним і вирішним у революції є **духовий чинник**, — ідейно-моральне наставлення обох сторін та організація дії.

З фальшивого матеріялістичного розуміння соціял-радикалами суті революції та ролі і значення чинників, які діють у революції, випливають і фальшиві висновки й поради для практичної політичної дії. Вислід у революції — каже М. Стахів — залежить від кількості і якості зброї і тому, організуючи успішну революцію, треба вижидати моменту, коли в руках революціонерів опиниться більше кількісно і якісно зброї, як в руках урядових військ.

Виждання такого моменту видається й самому Стахову надто безглуздою наївністю і тому він додає: А покищо „у часі миру утиснені можуть в новітніх часах тільки підготовляти психічно й морально ґрунт для революції”. Тільки ж — як приготовляти? У висновках про чинники революції Стахів каже: „Для успіху революції треба... щоб репресії правління проти відпору були якнайслабші”. А кожному ясно, що репресії правління є тоді найслабші, коли утиснені ніякої підготовки до революції не роблять. Отже, для успіху революції треба, за порадою Стахова, не викликати ніяких репресій правління, тобто — абсолютно ніякої підготовки до революції не вести. І тут вам уся мудрість політичної тактики наших соціял-радикалів. Так вести підготовку до революції, щоб нічого в цьому напрямі не робити і так — „підготовляти психічно й морально ґрунт до революції”, а одночасно „не дати правлінню ніяких причин для репресій проти утиснених”.

Цієї „мудрої” тактики важко збагнути. Крім самих соціялістів-радикалів. Для них реалізування такої тактики не являє ніякої трудности. Щоб репресії уряду звести до мінімуму, вони — в умовинах польської окупації були льояльними громадянами польської речі-посполитої, борючись за посольські стільці і проповідуючи боротьбу проти українських „попів” та проти українських „буржуазних націоналістів”, а не, боронь Боже, проти польських окупантів. За большевицької окупації вони — офіційно розв'язали свої партії, відмовились урочисто від усякої революційної та легальної боротьби проти московських большевників і запропонували їм свою співпрацю; в умовинах німецької окупації вони — льояльно займали всякі тройгендерські, фервальтерські, чи інші „дорадчі” посади та крикливо засуджували революційну дію „комуністичних агентів — бандерівців”. А в новій дійсності — виїхали на еміграцію й заявили повчально, що „в СССР ніяка революційна діяльність не можлива”, а ті, що залишились, як от. М. Рудницький, стали на соцзмагання з найзавзятішими політруками в — опльовуванні українських національно-визвольних змагань.

А щоб „підготовляти психічно й морально ґрунт”, тобто в дійсності, щоб викликати враження, ніби й вони щось підготовляють для революції, вони виправляють на еміграції різні демагогічні словні герці для очорнювання українського революційно-визвольного табору.

Прикладом цього останнього є стаття Я. Кутька, що, як це ми вже зазначили — є докінченням статті М. Стахова. „Політика середовища ОУН — каже він — поклонялася доктрині, яку можемо назвати дещо не власливо „доктриною перманентної революції”, пра-

ктично ця доктрина зводилася до того, що роблено „революційні виступи” для самих революційних виступів, а не для досягнення основної національної мети — національного визволення”.

Де, коли і хто з середовища ОУН проповідував або реалізував „революцію для революції, а не для досягнення головної мети — національного визволення”, Я. Кутько не подає, бо таке існує лише в версії, яку Я. Кутько зумисно сфабрикував, свідомо фальшуючи правду. В дійсності, було якраз навпаки. Вже в першій точці націоналістичного декалогу говориться виразно, що основною метою революційної боротьби ОУН є — відновлення української держави. („Здобудем Українську Державу, або згинем у боротьбі за неї!”). І в кожному виданні ОУН підкреслювано, що кожна революційна дія, кожна революційна акція ОУН подумана як засіб революційної психічно-моральної мобілізації українського народу та піднесення його національної свідомості. Отже були тою самою підготовою психічного й морального ґрунту, без якого, як це признає й Стахів — не може бути успішної революції. Дуже виразно говорить про мету революційної боротьби ОУН і „Акт відновлення **Української Державности**, 30 червня 1941 р. Уся ця правда добре відома Я. Куткові. Але вона йому і його партійцям невідігана, тому вони свідомо ігнорують правду й користуються фальшем.

Ми спинимося трохи довше над тим, як воно справді було, які наслідки з цього і чому опортуністи фальшують правду.

Перший стан — польська окупація Західної України. (Беремо до уваги тільки Західню Україну, бо тільки там діяли після першої світової війни Стахів, Кутько, Баран і ін.) УВО, а потім ОУН ставлять справу ясно й чітко: збройний зрив 1 листопада 1918 р. за Українську Державність мусить закінчитись у формі всеобіймаючої національної революції. Індивідуальні революційні акти та масові революційні акції проти польського окупанта мали мобілізувати до боротьби весь український загаль, завершувати його політично-національну свідомість, активізувати нарід, виховуючи з народу мученика — нарід героїв — борців. Проти цього виступили одностайно і соціал-радикали і УНДО. Бо для соціал-радикалів соціально-економічне питання було важливішим, як справа національного визволення і вони „підготовляли морально й психічно ґрунт для революції — „братанням” у „Народньому фронті” з польськими соціалістами, еспанськими комуністами і навіть московськими більшовиками, (група Антона Крушельницького), уважаючи головним ворогом „ук-

раїнської робітничої кляси” — „українських попів і українських буржуазних націоналістів”. Скільки ж то помий видляв сумної слави радикальний „Громадський Голос” під редакцією Матвія Стахова та О. Павлова-Білозерського не на польських окупантів, а на українських націоналістів революціонерів, на ОУН. У свідомість західньо-українського громадянства глибоко вривався був, викликаючи вибух загального обурення, ганебний виступ „Громадського голосу” проти ОУН під час судового процесу Данилишина і Біласа, коли то наші радикали назвали „жертвою несвідомості й попівської агітації” тих двох національних героїв, які перед шибеницею заявили: „Ми знаємо, за що ми гинемо і жаль нам лише того, що не зможемо ще раз умерти за Українську Державу”.

А для УНДО слово „революція” було страшним, небезпечним. І коли сьогодні Я. Кутько каже: „Щодо революційного наставлення то воно.. є витором народницького демократичного руху”, то знов свідомо фальшує історичну правду. І ундисти, і радикали боялись революції, боялись самого цього слова і завзято поборювали все, що пахло революцією. УНДО боролось за національні інтереси, а соціал-радикали за соціальні — „дегалістично”: вони деклярували й додержувались льюальности польській державі, польській окупаційній владі і змагались тільки за посольські мандати, за право на українську кооперацію, за порцеляцію фільварків.

Такою ось є історична, непідфальшована правда.

А які наслідки?

На ялтанській конференції, Черчіль признав єдиноправильним прилучення західньо-українських земель до їх східнього материка, а полякам, у відповідь на їх протест, заявив, що відносини на західньо-українських землях за 20 літ польської окупації переконали його, що це такі українські, а не польські землі. Що ж саме переконали Черчіля в цьому: льюальні заяви УНДО-радикалів, чи може такі — революційна діяльність УВО й ОУН і голосна польська пацифікація, тобто оті якраз „репресії правління”, які радикальний доктор Стахів радить „зводити до мінімуму”?

М. Стахів, і Я. Кутько, знають добре, що коли говорити про наслідки „революції для революції” ОУН (як це вони злобно кажуть) і ундо-радикальної „реальної, а не фантастичної політики з сьогоднішньої перспективи, то вони такі: **Революційна діяльність ОУН перероджувала психічно західньо-український загаль, включила його масово в процес визвольної боротьби; а на зовні вона переконала світ у слушності національно-визвольної боротьби**

західньо-українського народу й довела до того, що західньо-українські землі прилучено до східнього материка й виселено звідти весь напливний польський елемент. А наслідком реальної політики ундо-радикалів є тільки те, що — самі її автори й виконавці сьогодні стидливо її вирікаються.

І тому то для них історична правда так не вигідна й неприємна, тому Я. Кутько свідомо фальшує її.

Проти революційної діяльності ОУН виступили вони й під час німецької окупації. Акт відновлення Української Державности 30 червня 1941 р. намагаються вони знецінювати ще й сьогодні. „Пощо підносити питання Української Державности — говорили тоді вони — коли інтереси українського народу будуть найкраще забезпечені в Новій Європі?”. Геройська смерть багатьох українських революціонерів у боротьбі проти німецького наїзника була для них безвідповідальним і непотрібним проливом української крові”. Натомість загибель тисяч української молоді, висланої нашими „реальними політитаками” на невільничу працю до Німеччини — „корисною роботою для української справи”.

Наслідки? Вони виявились аж надто скоро. Революційна проти-німецька боротьба ОУН врятувала честь нації, скріпила в народі почуття власної гідності й віри в свої сили, поставила в належному світлі визвольні змагання українського народу перед історією й перед зовнішнім світом і створила корисні передумови для зовнішньої дії. А „реальна політика” ундо-соціал-радикалів тільки вводила заколот і підривала єдність і, якщо б була прийнята загалом, була б принесла лише сплямнення національної чести клеймом коляборанства, заломлення національної гідності й віри у свої сили, ставши перпоною на зовнішньому відтинкові в нашій визвольній акції.

Це знають і добре розуміють і М. Стахів, і Я. Кутько, і всі інші їхні партійні колеги. І тому так немила їм історична правда.

Проти революційної дії ОУН виступили з вереском ундо-соціал-радикали (цим разом вже на еміграції) й після повороту большевиків. „Ніяка революційна дія в СРСР неможлива, непотрібна й шкідлива”! Говорили вони. Їхня рецепта була: для України потрібна лише дипломатична акція на зовнішньому форумі, ведена горсткою „заводових” політиків, які є єдиними „легальними” репрезентантами українського народу і які повинні діяти — в імені народу без народу. Наслідки? І цим разом вони виявились дуже скоро. Революційна боротьба ОУН — УПА — УГВР скріпила український нарід морально й політично, звернула увагу світу на українську справу, як на

живу проблему поневоленого, але неупокореного народу, і змусила московського окупанта бодай до декларативного виступу; все це скріпило основи незнищимости української нації і створило величезний капітал для політичної дії в користь української справи на зовнішньому відтинку. А „реальна” політика об’єднаних в УНРаді ундо-соціал-радикалів завела репрезентовану ними українську справу до КЦАБ-івського всеросійського котьолка, під команду господина Керенського, тобто — зробила „революційний” відскок на 35 літ назад.

Знають це і добре розуміють і М. Стахів, і Я. Кутько, і всі їхні партійні колеги. І тому так не вигідна й так немила їм історична правда, й тому вони свідомо хапаються фальшування й клевети.

Усім відомо, що вихідним заложенням і метою кожної діяльності ОУН є воля і незалежність української нації. Це підкреслено і в ідеології, і в програмі, і в тактиці ОУН. Звідси й сама назва націоналістів. А соціал-радикали зробили своїм божком клясу, ще й звели це поняття робітничої кляси до поняття партійної кліки (бо ж, наприклад, адвокат М. Стахів, член радикальної партії, по-їхньому — пролетар, а адвокат С. Шухевич, симпатик ОУН, по-їхньому — буржуй, клясовий ворог. Або: редактори „Громадського голосу”, які, використовуючи для власної наживи жертвенність американсько-українського робітництва, брали 2-4 рази таку платню, як редактори українських націоналістичних видань, по-їхньому — пролетарі, „визискувані” і „гноблені”, а націоналістичні редактори — „клясові вороги”, „буржуазія”!). Ця правда не вигідна Кутькові і він у своїй статті просто каже: „ОУН — розуміли революцію” як засіб для росту їхніх партикулярних партійних користей, а соціал-радикали — як „всенародний зрив у відповідних обставинах”. Націоналістами, значить є не націоналісти, але — їхні противники. Чому? А просто тому, що так потрібно Кутькові для його демагогії.

Що Кутько в своїй демагогії кпить собі в живі очі з історичної правди і з логіки, доказує хоча б його „фільософування” про дві УПА. „Друга” УПА, тобто дійсна, вела на думку мудреця Кутька шкідливу політику, бо „виступаючи проти большевицьких партизан... провід Другої УПА фактично помагав нацистам, що гнобили український нарід. Знову ж виступаючи проти німецьких сил, тим самим провід УПА помагав большевикам скорше зайняти всі українські землі. „Правильну політику, за оцінкою Кутька, вела й веде лише „Перша” УПА (тобто та, що існувала й існує лише в уяві Кутьків), яка, виходило б логічно, не вела боротьби ні проти німців, ні проти

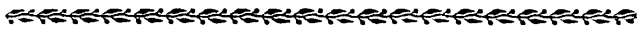
(Закінчення на ст. 14)

І. Федорович.

Чи такий могутній Китай?

Диктатор Червоного Китаю Мао-Тсе-Тунг року 1953 так окреслив шляхи розвитку Китайської Народної Республіки: „Від створення Китайської Народної Республіки до завершення в головному соціалістичних перетворень — це перехідний період. Генеральна лінія партії і головне її завдання в цей період є в тому, щоб на протязі доволі довгого часу поволі здійснювати соціалістичну індустріалізацію країни, поволі здійснювати соціалістичне перетворення сільського господарства, кустарної промисловости і приватної торгівлі та промисловости”.

Перетворення аграрної країни, якою є Китай, на індустріяльну становить головне завдання китайської комуністичної партії. Хоч за зразком советської імперії Китай плянує свою перебудову в плянах п'ятиліток, але темпи реалізації їх істотно різняться від практики московського большевизму. Не „догнати і перегнати”, а „поволі” доганяти капіталістичні країни, на протязі довгого часу здійснювати соціалістичну індустріалізацію. В нинішній п'ятилітці Червоного Китаю головним завданням є створення тяжкої промисловости,

(Закінчення з ст. 13)

большевиків, ні проти поляків. А проти кого ж боролася та „перша” кутьківська, розумна „УПА”? Для чого її було потрібно? Ці логічні питання Кутька зовсім не цікавлять. Для демагогії йому треба лиш повернути, що ще одна і то обов'язково „перша” УПА була, і що вона розумніша від „другої” УПА і — він це й робить.

Так ото виглядає в уяві наших соціал-радикалів революція взагалі, теоретично беручи, та оцінка революційної боротьби українського народу в останньому чвертьстолітті. Революція, кажуть вони, для національного визволення **конежна**, але вона — **неможлива**. Тому, хай її приводить хтось другий, щоб тільки не вони. Але успіхи хай записуються все таки тільки на їх рахунок; на рахунок тих, які ведуть революцію, вписувати належить лише фактичний тягар боротьби, ризико і всякі евентуальні невдачі. „Революція” в розумінні Стахових і Кутьків, значить, це лиш така фраза, як „кляса” її „народ”; що ним треба вміти лиш зручно жонглювати для — партійної демагогії. Бо в цьому і вся суть їхньої діяльності.

а стиліше її ведучої галузі — машинобудівельної. Як то твердить член плянового комітету Сюе Му Тсяо, „Головною ланкою п'ятирічки є створення тяжкої промисловости і її серцевини — машинобудівництва”.

І советські п'ятилітки з цього починались. Але в пляні китайської перебудови є відмінности. Докомуністичний Китай не мав розвинутої національної промисловости, всі великі промислові підприємства були обладнані машинами з за кордону, технічне керівництво перебувало в руках закордонних фахівців. Брак національно-технічної інтелігенції, відсутність машинобудівельної промисловости, яка виробляє машини для промислу, надто ускладнює перебудову китайського господарства на соціалістичні рейки. З цього користається Росія і, постачаючи технічні кадри та знаряддя виробництва для китайської промисловости, економічно підпорядковує, чи узалежнює китайську промисловість від російської.

Советський Союз уклав з КНР два економічні договори в 1950-1953 рр. За ними Советський Союз взяв на себе зобов'язання збудувати і реконструювати 141 велике підприємство. Поміж ними: електростанції, нафтопереробні заводи, машинобудівельні, автомобільні і тракторні заводи. Ці промислові об'єкти будуть закінчені десь 1959 р. І тільки тоді за твердженням Сюе Му Тсяо рівень промислової продукції в Китаї буде відповідати, приблизно, рівневі виробництва, яке досягав СССР в 1932 р. Що ж то за рівень?

За даними Г. Шварца в „Нью Йорському Таймсі” СССР в 1932 р. добував всього 64 мільйони тонн вугілля, 22 мільйони тонн нафти, 6,2 мільйонів тонн заліза, 5,9 мільйонів криці і 13,5 мільярдів кіловатгодин електроенергії. В Советському Союзі тоді начислялось біля 160 мільйонів населення. Згідно з останніми публікаціями в Китаї мешкає 611 мільйонів (включаючи й Формозу). Наскільки ця цифра перебільшена сказати важко, але й попередне обчислення, згідно з яким в Китаї проживало 500 мільйонів, є таки грандіозне. На підставі цих цифр і останніх „успіхів” Червоного Китаю у Корейській війні советська преса багато говорить про могутній Китай в союзі з СССР. Часто й преса Заходу згадує Китай, як „могутню країну”. А член плянового комітету КНР в статті „Китай на шляху соціалістичної індустріалізації”, надрукованій в „Правді” за 22 червня не підтверджує отої видуманої могутности Китаю. Навіть коли б

цей п'ятилітній план був успішно виконаний під керівництвом советських фахівців, Китай не стане технічно могутнім, а залишиться „ветлетнем” на глиняних ногах. Великої війни на розгорнутому фронті при такому виробничому рівні Китай не спроможній вести. Втягнутий Сталіним в Корейську війну, він воював гарматним м'ясом і советською технікою. Це добре розуміли військові фахівці Мек Артур і Вен Фліт, але політики й дипломати воліли корейське перемир'я, в якому Китай одержав першу велику дипломатичну перемогу. Теперішнє перемир'я, якого так ретельно шукає французький голова уряду в Женеві, буде другою перемогою Китаю. Політики й дипломати, що багато говорять про боротьбу з світовим комунізмом, об'єктивно допомагають йому укріплюватись і в тому своя „логіка” великопростірної концепції світового укладу, яку протиставлять принципам національної ідеї, поборюючи їх.

Советський Союз постачає в цій п'ятилітці для Китаю кваліфіковані кадри, які здійснюють індустріалізацію Китаю так, щоб він був залежним від Советської Імперії. Те, до чого віками прагнула царська Росія, про що мріяла, здійснює тепер советська імперія.

Економічна опіка „великого російського народу” над китайським в програмі советського імперіялізму, — то ланка в російській агресії на цілі азійські простори. Прикриваючись комунізмом, Советський Союз, намагається економічно узалежнити Китай. Тактика, чи практика побудови соціалістичного суспільства в Китаї інша, як то було в советській Росії.

В проекті нової конституції, яка нормує і визначає суспільно-економічні відносини в КНР на довшу мету, говориться, що „поруч з загально-народною колективною власністю, що має соціалістичний, або напівсоціалістичний характер, існує власність трудівників — селян-одноосібників і власників-капіталістів”. Три форми власності, як бачимо, передбачає конституція Китайської Народної Республіки, яку тепер мають запровадити там в життя, а в советській імперії, яка опікується так дбайливо китайською економікою, капіталістична власність ліквідована була зразу, а селянську залишено, на папері, як конституційну принадлежність, щоб за допомогою її досконаліше визискувати колхозне селянство. Всі знаряддя виробництва в промисловості і сільському господарстві Советського Союзу належать державі і усуспільнення їх (удержавлення) було класичною ознакою перемоги соціалізму. В китайській практиці побудови соціалізму з тим не поспішають. В проекті конституції говориться, що „Держава буде захищати право власності на землю, засоби виробництва

і інше майно селян, стимулюючи їх в той же час до добровільного переходу на кооперативний шлях; держава буде всіляко захищати засоби виробництва і інше майно **капіталістів** (підкр. ред.), але одноразово буде стимулювати повільний перехід приватної капіталістичної промисловости і торгівлі на рейки **державного** капіталізму, щоб потім поволі надати їм форми загально-народної соціалістичної економіки”.

Отже, проект конституції не тільки не ліквідує капіталістичної власности, а держава зобов'язується її захищати. Соціалістична економіка це діло далекого майбутнього, до неї лежить довгий шлях через державний капіталізм. Різниця між економічною системою, яку насаджував большевизм в Советській імперії від початку, не говорячи бже про нинішню практику, і китайською, яку передбачає нова конституція, велика. Боротьба з капіталістичною економікою була ніби основним в практиці російського большевизму і на місці неї жорстоко насаджувалася соціалістична економіка. Того вимагав імперський централізм. Війну проти сепаратизмів народів, які не корилися московському централізмові, борючись за відокремлення від Москви, большевики заслоняли поборюванням капіталістичних елементів в національних республіках і це був „наступ соціалізму на капіталізм.” В Китаї не тільки не пропонується війни проти капіталістичної системи, а її узаконюється в конституції і обіцяється їй всіляку охорону. „Правда”, за 26 червня передруковує передову з китайської газети „Женьмін-жи-бао” про проект конституції, не робить жадної заваги до неї. Немає сумніву, що з тим проектом обізані в Кремлі. Співіснування чи співжиття двох протилежних економічних систем: соціалістичної поруч з капіталістичною в одній державі під комуністичною диктатурою не є страшним для російсько-большевицького імперіялізму, коли національні спротиви не боряться проти централізму. Нова конституція КНР в якій ці речі узаконюються, є зручним маневром в наступі комунізму на Азію. Поволі але послідовно підбирати, не лякаючи соціалізмом. А Захід все буде торгувати, допомагаючи Китаєві стати на справжні ноги замість до-теперішніх глиняних.

Редакція і адміністрація журналу „Вісник” просить передплатників, які забули внести належну передплату, — зробити це негайно.

Антін Орликовський

Гватемала -- Америка і СССР

Хто з нас в Україні знав про Гватемалу, Гаїті, Гондурас, чи другу якусь малу державку чи колонію Середньої Америки? Хіба діти в школі, коли вчилися географії про американський континент, або бавилися збиранням поштових марок цих екзотичних країн.

В політиці середньо-американські держави мали та мають ще й нині третьорядне значення, бо ні політично, ні мілітарно, ні економічно вони не мають великої ваги. Властиво, їх можна назвати прапорними державами, які лише на великих міжнародних конференціях засідають, голосують, декоруючи з своїми прапорами міжнародні організації.

Територія і населення цих мініатюрних державок така:

Гватемала	має	109.700	кв. км.	та	3.300.000	населення
Ель-Сальвадор		34.000	„	„	1.800.000	„
Гондурас	має	153.200	„	„	1.200.000	„
Нікарагуа	має	118.400	„	„	1.150.000	„
Панама	має	74.500	„	„	700.000	„
Коста-Ріка	має	49.800	„	„	650.000	„
Куба	має	114.500	„	„	4.500.000	„
Гаїті	має	27.800	„	„	2.350.000	„
Домініканська Республіка	має	50.000	„	„	1.500.000	„
Р а з о м:		732.000	„	„	17.150.000	„

Не вчислюючи тут Мексики, якої політичне та господарське значення в Центральній Америці відмінне від інших малих держав, одинока Гватемала має три мільйони людності та є територіально найбільша. Їй в справах середньо-американських держав належить центральна-політична роль, бо була і є вона тим осередком, де концентруються усі нитки старої ідеології, створення чи перетворення всього простору середньо-американських держав в одну федеративну державу зі столицею в Гватемалі, як це було в історії цього континенту перед 100-150 роками.

Поза Гватемалею одинока Панама відіграє значнішу роль, особливо під стратегічним (через Панамський Канал) оглядом та господарським, бо має на своєму конті понад 1.500.000 тонн торговельної морської флотії, не числячи 2.500.000 тонн, властиво чужої флотії, яка плаває, однак, під панамським прапором. Решта країн це плянаторські держави, економічно залежні від великодержав світу — ЗДА, Англії, чи Франції. Ці країни є головними відборцями вивозних товарів: бананів, какао, кави, цукрової тростини, руму, мебльового дерева, шкір та завозять харчові продукти, сталь, залізо, залізо-сталі приладдя, машини, одяг тощо.

Самі країни Середньої Америки економічно дуже відсталі. Вирощування цінних тропічних рослин і овочів відбувається дуже примітивно. Доставка їх до портів чи пристаней утруднена через брак комунікаційних засобів і споруд.

Фінансові спроможності цих країн теж дуже слабкі. Тому вони не мають змоги самі розбудувати свої території, а весь господарський розвиток узалежне-

ний від інвестицій, головним чином Америки та інших держав світу.

Ще в XIX ст. усі ці країни були колоніальними посілками Іспанії, належали до т. зв. іспаномовного світу та кровно є споріднені, чи дуже тісно зв'язані з іспанцями. Нині велику роль відіграють в Середній Америці й чорні люди.

Певні частини Середньої Америки є і нині під безпосередньою владою Англії (Ямайка, Тринідад, Існдурас, Багамн), Америки (Порто-Ріко та Вітрові Острови), Франції (острови Антилів) та Голандії (Аруба). Розвій власних націоналізмів посилює змаг за економічну незалежність цих країн, боротьбу проти колоніалізму.

Англія що має найбільше своїх посілок в Центральній Америці, під тиском самостійницьких рухів в цих країнах, ще тамтого року пішла на поступки — створила з її середньо-американських посілок т. зв. Караїбську Унію на статусі домінії з столицею в Тринідаді. Франція теж почала ніби щось про те думати та невдало і через те її позиції тут хиткі. До голандських нафтових посілок має претенсії найближча Венеція та Америка. З. Д. А., маючи клопіт із Порто-Ріком, надала йому права автономії, яка, однак, не вдовольняє цей острів та мабуть скоро прийдеться надати йому прав повної самостійності. З'єдненні Держави, властиво, мають найменше колоній в цій частині Америки, а їх посілки поза Порто-Ріком то, властиво, стратегічні мілітарно-острівні бази на Караїбському Морі, а особливо в просторі Панамського Каналу.

Увесь простір Караїбського Моря в сьогоднішній світовій напрузі має велике стратегічне та економічне значення. Зосереджено велетенські резервуари нафтової ропи (див. мапу).

З другої сторони в Караїбському середньо-американському просторі проходить вищезгаданий славний Панамський Канал, що лучить порти Пан-Американської приатлантичної полоси із портами простору Тихого Океану, вкорочуючи морські шляхи із Англії до Чіле і Перу до Австралії, Нової Зеландії та Японії.

На час війни Панамський Канал може мати колосальне значення для альянтів в їх виході з Європи до тихоокеанського простору, а коли б був zagrożений Суецький Канал то ропа караїбського простору може забезпечити усю морську і летунську флотію західних потуг з усіма її арміями та воєнним промислом.

***

Ніби несподівано одна з республік Середньої Америки — Гватемала, вихопилася із усіх інших та, що найголовніше, почала входити в контакт із просоветським світом, сателітною Чехією, від якої спровадила зброю через польський порт Щецін, шведськими кораблями, затакуючи, що це зброя. Рівночасно територія Гватемали стала прибіжком прихильників комунізму усього цього американського простору. Тут почали друкуватися комуністичні брошури та інша література, почала явно працювати шпоза, то в сильніших

формах, комуністична партія. Комуністи прихилили до себе шефів міністерських департаментів та, головню, робітничі маси, а особливо із американської овочевої компанії.

„Юнайтед Фруїт Со.” найбільша з американських компаній, яка діє за межами ЗДА. Капітал її обчислюється приблизно в 580 мільйонів доларів. Більша половина бананів, які ввозяться до ЗДА, Канади і Англії, культивується на землях компанії. Їй належить плантації цукрової тростини і цукрові заводи в середній Америці. Вона володіє півтора тисячами міль залізниць. Про розміри цього велетенського господарства можна судити з того, що на початок минулого року „бананова імперія” нараховувала 57.000 голів скоту і 20.000 коней. На корпорацію „Юнайтед фруїт” працює сотні тисяч армія робітників і службовців, з яких 90.000 працюють в тропічних країнах. Корпорація багатіша від кожної країни, в якій вона оперує і вже одне це викликає невдоволення серед населення. Комуністи уміло використовують ображені національні почуття місцевого населення.

Всі Гватемальські робітники почали заповідати страйки проти американських плантаторів, проголошуючи кличі за звільнення Гватемалі від чужого капіталізму, подібно, як свого часу Мексика боролася проти американських нафтових баронів-капіталістів. Уряд Гватемали, хоч формально не був у руках комуністів, але обставлений прибічниками-дорадниками комуністами, став знярядям комунізму. І це поставило всю країну в безвихідне положення, — повільного перетворення Гватемали в Советського сателіта типу колись червоної Іспанії, чи нинішньої Польщі. Президент республіки Арбенс Гузман тому потурав.

Лише армія, тобто її штабний склад, бачучи до чого йде, спротивилася дальшому розвою комунізму. Через спір між армією та частиною населення, їй прихильного, і урядовими чинниками, прийшло до потайного втікання чільніших людей Гватемалі до сусіднього Гондурасу, де утікачі створили визвольницьку збройну силу, яка розпочала боротьбу за звільнення країни від комуністичних впливів.

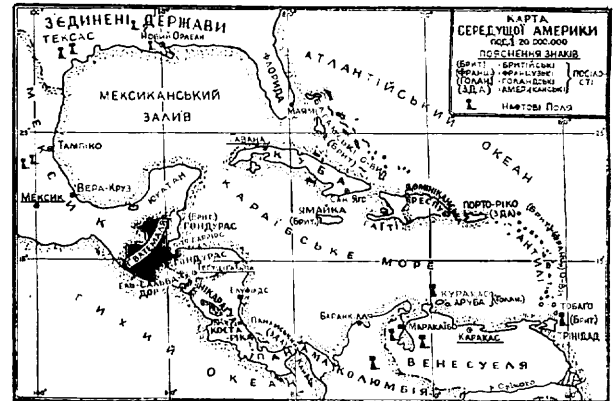
Безкровна революція тривала два тижні. Попередній уряд, що потурав комунізму усунено. До влади прийшов новий уряд з військовиків.

Росія, користаючись з антиколоніальних настроїв у Гватемалі, послідовно підсилювала комуністичні впливи в країні, плянуючи перетворити її в стратегічний причілок для боротьби проти ЗДА. Щоб:

1. В разі війни з Америкою своїми літаками та атомовими бомбами знищити всю американську, британську, голландську, венесуельську та колумбійську нафтову промисловість та зруйнувати Панамський канал.

2. Шляхом радія, преси, книжок підбурювати народні і робітничі маси проти колоніалістів Англії, Франції, Голандії, ЗДА за визволення та державно-комуністичну самостійність.

3. Використовуючи стратегічне центральне положення Гватемалі — створити із найбільшої по населенню країни нову озброєну червону армію Гватемалі і нею завоювати („визволити”) сумежні державки: Ель-Сальвадор, Гондурас, опісля Нікарагуу і Коста-Ріку та

помаду пхатися в сторону Панамського Каналу, а звідця на Великі і Малі Антілі. Перетворюючи весь простір Караїбського Моря брунотно-чорних людей в одну велику караїбську державу, що зліквідувала б увесь залишок чужого колоніалізму, компанійного капіталізму та стала б третім чинником між ЗДА та Південною Америкою на полі господарства, стратегії та політики.

Стратегію московського комунізму розгадали у Вашингтоні і вжили відповідних заходів, щоб не допустити до перетворення середуші Америки на стратегічний причілок для боротьби проти ЗДА.

Тому після дипломатичних гострих розмов прийшло до висилки американської зброї до Гондурасу — сусіда Гватемалі та Нікарагуу. Переворот у Гватемалі загумував чи затримив просування комунізму в Караїбському просторі, але не зліквідував боротьби народів Середуші Америки проти колоніалізму.

Треба не забути, що в ХХ столітті національні ідеї, боротьба за самостійне державне життя кожного народу стали головною і вирішною силою в світі.

Так, як кожна людина є індивідуальністю, і хоче мати свою волю, своє приватне життя та мати окреслене місце в своєму оточенні, так і народи світу хочуть користатись з прав на власну волю, думку та бути рівними серед других, бо всі ж бо є однакові перед Творцем землі із усіма її добрими.

І тому, коли чуємо голоси Вашингтону про те, що Америка буде надалі обстоювати права усіх народів на самостійність проти колоніалізму, то й Середуша Америка жде сповнення цих кличів у себе.

Ідучи тим шляхом, після придушення російської диверсії в Центральній Америці, великодержави, що мають в цій частині Америки свої посілості — колонії та капіталові підприємства, мали б передаючи усе це добро в руки цих народів, допомогти їм в організації державного життя.

Тільки шляхом допомоги, хотіння піти назустріч їм напів чи цілком лідбитим народам Центральної Америки, можна буде досягнути в цій частині дійсний мир, а не часове замирення. Тоді поверх 25-літня праця радянської амбасадні в Мексико за урядунням Майського та його наступників, що розвели велику сітку комуністичних клітин по усій цій частині Америки, буде позбавлена ґрунту та зліквідована.

В окупованій Україні

В 10 річницю

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Гряде доба національних визвольних революцій. Поневолені народи Сходу й Заходу в своїй безперервній революційній боротьбі ждуть хвилини, щоб на руїнах ворожих імперіалізмів побудувати вільне життя вільних народів.

Український народ входить у вирішальну стадію своєї визвольної боротьби. Зближається момент, на який ждали сторіччями українські покоління, момент, що в ньому вирішиться наша доля. Сучасне українське покоління може бути горде, що саме йому доведеться в героїській боротьбі завершити будову української держави і здійснити предківський заповіт.

(З Універсалу Української Головної Визвольної Ради).

Оцими словами промовляла Українська Головна Визвольна Рада до Народу в липні 1944 року. Коли під Бродами греміли гармати, ішов бій між двома імперіалістичними потугами за землю українську, в лісництві під охороною відділу УПА, творився всенациональний провід для боротьби проти обох загарбників: німецького і советського. В напруженій творчій праці вироблено широку платформу боротьби на революційний період, покликано керівні органи.

Учасники — творці того великого діла, проаналізувавши довголітню боротьбу українського народу, не випадково в платформі підкреслили разом з соціально-політичними позиціями УГВР найістотніше.

„Боротьба за Національну Самостійну Державу може бути успішна тільки при умові, що вона буде переводитися незалежно від політичних впливів сторінних сил”.

А звідсіль випливали найголовніші два принципи діяльності УГВР:

„1) УГВР прагне до відбудови Української Соборної Самостійної Держави на всіх землях українського народу засобами революційної боротьби проти всіх ворогів державної самостійності українського народу, зокрема проти большевицьких і німецьких окупантів та співпраці з усіма прихильниками такої самостійності.

2) УГВР твориться на принципі повної політичної незалежності своїх прагнень від впливів сторонніх сил і чинників.”

Широка соціально-політична платформа, що давала змогу всім творчим силам українського

І. Хорольський

ПЕРЕД ЖНИВАМИ

Десь в другій половині червня відбувся пленум ЦК імперської комуністичної партії — КПСС. Урядовий орган „Известия” про цю подію подає на 4 сторінках. Пленум підвів підсумки весняної сівби, розглянув справу догляду за посівами і добре застановився над збиранням урожаю та над забезпеченням виконання пляну заготівлі сільсько-господарських продуктів в 1954 р. Ніяких інших справ, за офіційним повідомленням московської преси, пленум не розглядав. Сіяли, доглядали, збирали, а найбільше заготовляли.

Вражає централізм до дрібниць, до деталей в усіх отих довгих ухвалах, які надрукували „Известия” на 4 сторінках. Постанови пленуму є клясичний і нечуваний приклад централістичної імперської бюрократії, суть якої трудно збагнути людині поза межами її. Все регламентоване: як косити і громадити сіно, як копати картоплю ручними знаряддями, як убирати комбайнами і коли включати в косовицю коси та звичайні машини, як і коли силосувати та як тим силосом годувати. Все, все, все... Так немов би не люди, а автомати мають виконувати оті сільсько-господарські роботи, забезпечуючи „крутий підйом сільського господарства” на імперській узвіз. І все те, що ухвалено в Москві, стало для необ'ятної імперії, з різними природними умовами, законом. До цього треба додати, що в кожній республіці, області, районі, селі, совхозі і колхозі, відповідно до цих постанов, виробляється такі ж деталізовані постанови в цій справі. Так плянує імперія щороку. Та в постановах цьогорічного пленуму є свої особливості.

Вересневий пленум минулого року, лютево-березневий пленум цього року радили над крутим підйомом, а, як видно з постанов червеневого пленуму, з тим підйомом невесело. Сільське господарство не підноситься, а деградує. В констатаціях про стан його частка не зустрічається дуже часто. „Не виконано”,

народу включитись в національний фронт боротьби. забезпечувала здійснення тих, так важливих, принципів в боротьбі поневоленої нації за волю. Ті то принципи є найістотнішими в заплутаному політичному укладі світу. На таку поставу вказує історичний досвід визвольної боротьби нації, що нераз зазнавала поразки саме тоді, коли провідні чинники її, занедбували сили нації, шукаючи опертя на сторонні сили.

„не забезпечено”, „не розгорнено”, „не досі-яно”, „не передбачено” — не й не. А поруч чи разом з отим не іде: незадовільно з посадкою, запізнились з посівом там, де й посіяли. В постановах, після констатації стану йде, плян-указ, який зовнішньою формою нагадує військовий наказ. Ліком на оте не є суворі: забезпечити, організувати, звернути особливу увагу, зобов'язати, вимагати, домогались... І це для всіх галузей сільського господарства і для всіх республік імперії. Вражає, що України в довжелезному військовому наказі-постановах ніде не згадується, їй нічого не наказується, тільки звернено увагу „урядовим і партійним чинникам УССР”, поруч з Грузією та іншими, щоб подбали про садки й виноградники та вчасно зібрали й здали урожай. Словом делікатно обійшлися на цьому пленумі з Україною. Ще б пак, та ж і сам самодур-реформатор сільського господарства, довголітній намісник Кремля на Україні, М. Хрущов на авіаційному параді в Тушіно був у вишиваній сорочці-полуботківці. Обласкують ту Україну, щоб вибити з неї сепаратизм.

В передумові до постанов, де говориться, як дбає уряд в Москві про „благодаті” населення, говориться, що посіяно більше, як минулого року на 6.429 тис. гектарів, поліпшено роботу МТС — все то, мовляв, показники того, які дива і можливості закладені в соціалістичному суспільстві, але оті „не” в практичній частині зводять нанівець всі досягнення. Виходить так, що уряд дбає, наказує, предписує, апаратчики звідомляють, а в практиці не здійснюють, не виконують, а що пайгоголовніше не постачають. В постановах урочисто говориться, що „завдання уряду, що до освоєння цілих і покинутих земель найшло гарячу підтримку колхозників, робітників МТС і совхозів, а також міського населення і стало всенародною справою. На поклик партії і уряду на обробіток цілих і покинутих земель уже прибуло до МТС і активно включилось в роботу понад 140 тис. людей”. А в березні советська преса повідомляла про 400.000 комсомольців і комсомолок, які тоді подали заявки і згодились виїхати до азійських степів розорювати цілину. Виходить, що всі оті 140 тисяч „добровольців” включились до совхозів і МТС в азійських просторах, а про колхозні не згадується. Це значить, що сумбурний плян Хрущова освоєння цілих земель ставить ставку на гіганти-совхози. Та й по всій імперії, згідно з ухвалами лютневого пленуму, МТС стали органами партійно-адміністративного керівництва сільським господарством. Роля районних земельних відділів зводиться на нівець. Це черговий крок в імперській системі до більшого уярмлення

селянства, ще один крок до повного перетворення його на державних невільників.

Ствердивши великі успіхи щодо оволодіння нових просторів в Азії, постанови тут же заперечують ті успіхи недоліками і недотягнення, що межують з злочинами, як то окреслюють постанови. А на ці простори Хрущов покладає всі надії, з них хочуть добути мільярд пудів хліба, щоб розв'язати проблему постачання населення і промисловости. Побутові умови для робітників, що прибули, в азійські простори, постанови окреслюють незадовільними, будівництво в совхозах повільне і навіть при розмежуванні земель мірники допустили помилку, — замість добрих земель сплянували орати солонцюваті простори. До якоїсь міри дійсність на нових азійських просторах, звідкіля очікують великої кількості сільсько-господарських продуктів, відбиває Ілля Сельвінтський в його репортажі „На глибинних землях”, який видрукувала „Літературна газета” з 22 травня. Наводимо уривки з „записаної книжки письменника” в перекладі:

„На карті 1935 року всі глибинні землі Казахстану зачислено в ґрунти першого і другого сорту. Довірившись цій карті, землевпорядчики озброїлись олівцем і циркулем, лінійкою і в кабінеті нарізали „глибинку” для совхозів: Берлінський, Молотовський, Херсонський, Горківський, Чернігівський і інші, але степ нічого не знав про мапу і запропонував ентузіястам, що прибули на нього те, що він має: суміш першого сорту з четвертим, другого — з третім, третього — знов з першим. Ентузіясти ахнули з несподіванки! Полетіли листи й телеграми, пострібали казахські конячки, запахотіли автомобілі, задзиччали літаки.

Директори нових совхозів і їх заступники виїхали в усі кінці вняснити становище. Почались безсонні ночі в райкомах, райвиконкомах, зернотрестах... Заметушилися обласні робітники, зтурбувались республіканські: за внятком двох-трьох совхозів всі останні змушені спішно під самими подихами весни, або перекроювати свої володіння, або шукати нові...” Так було з плянуванням.

„Тов. Токенов — директор Барсугбайської станції, член партії. Він радісно зустрів групу лєнінградських механізаторів, яких „приділено” йому за рознарядкою з обласи. Він зібрався улаштувати для них „біжбармах” (прийняття. — ред.), або якесь інше прийняття, але механізатори перше кинулись до машини.

Де у вас механічна майстерня? Токенов здивувався, але повів гостей до старої стайні. — Ось — Простієнька земляна хата, з стелі тече, трактори стоять сиротами: головки бльоків у них відкриті, циліндри наповнені водою. Лєнінградці тільки переглянулись.

— Сівалки покажіть! — потихеньку промовив Яременко — конструктор-кораблєбудівельник. Лєнінградців новели на якийсь пустир. Це було кладовище металу — тут 20 машин, але всі вони розібрані. Радіатори, помпи, іноді цілі двигуни валяються на землі. Більшість стали непридатніми. Лєнінградці, що привикли на заводах поводи-

тись з деталями, як ювелір з діамантами, затиснули зуби і знов переглядалися. Але одна деталь остаточно вивели їх із себе: недалеко в снігу виглядала частина збірного фінського будинку з написом: „оберігати від вогкості“.

Директор Токенов досі не може зрозуміти, як то люди лютують із за деталей якихось машин. Нащо було треба улаштувати мітинг? Нащо організовувати з власної кишені складчину і командирувати в область Олега Пілецького? Ах, цей Пілецький. Що йому машини Барсугбайської МТС? Власний табун чи що? Бажаючи Пілецькому добра, шановний Токенов, не дав йому транспорту. А як же інакше? На вулиці мороз, сніг — дорог немає, як пускати людину? Вона ж не машина, її треба жаліти.

Але Пілецький пішов пішки. Він добрався до саней якогось міліціонера і з ним доїхав до найближчого колхозу. Тут почалась кінолента. Почувши про мету, з якою вибрався в дорогу комсомолец, колхоз дав йому провідника й коня. Пілецький верхи добирається до районного центру, що носить назву Одеське, і, пред'явивши кому слід резолюцію зборів механізаторів, поїхав до Омска вже на автомобілі. Звідтіля до Петропавловська літаком, далі до Кокчетова залізницею. Комсомольця Пілецького приймає перший секретар обкома партії. Негайно скликається бюро. Секретар обкома виїздить на Барсугбайську станцію для особистих розмов з механізаторами з Ленінграду...

Письменник робить висновок: „в цьому невеликому епізоді зосереджено багато.“ І справді, він про багато говорить. Від такого розорювання цілини, хліба ждати важко. Далі письменник описує, що люди, які прибули на освоєння тих земель не мали що робити і через те (він так пояснює — Ред.) дуже розвинулось хуліганство. Партійні організації не вжили відповідних заходів, щоб повести рішучу боротьбу з ним. „В Кзилту, в Черніговському совхозі, хуліган Свіщов кинувся на директора совхоза тов. Коваленка з ножем, його схопили. Відбиваючись він порізав одному руку, другого полоснув під ребра. Міліція затримала його, а ранком випустила на волю. Чому? Вчора він був п'яний, а сьогодні протверезився“. Така дійсність побутова в азійських просторах, на які поставив ставку Хрущов.

Не треба забувати, що це все написано в умовах советської цензури. Подібні замітки зустрічаються в московській пресі частенько, а ще більше в пресі Казахстану.

„Коли проходиш по шляхах, то можна всюди побачити звалені безладно прямо в грязюку різні деталі машин та матеріалів. На товарній платформі сільхознабу лежать тільки що прибулі дискові культиватори. Більшість частин у них поламані. Поруч стоїть новий, але вже зіпсутий нефтяний двигун. Кругом розкидані частини тракторних плугів, зігнуті металічні щити від комбайнових соломозбирачів і багато інших речей. Тяжкі машини вивантажуються з платформ за допомогою тракторів так, що ламаються і нові машини, і платформа“.

Так описувала „Правда“ за 10 квітня картину освоєння земель.

Е. М.

3 НОТАТНИКА

22.6.54. Гай-гай! Давно вже не бачив сов. газети, років з п'ятнадцять. Ось перед очима „Правда“ з 25. травня, що містить статтю „Под знаменем социалистического реализма“ з нагоди недалекого вже II **всесоветського з'їзду** совписьменників.

Але спочатку не про з'їзд, а про „еволюцію“ совірсеси. Отже — папір виразно покращав і це є, властиво, єдина еволюція. Решта — „всьо по-старому“. Та ж специфічна каззонщина, та ж роздерирота зівотна поліційна зануда, то й же брак найменшої „живої“ думки, найменшого натяку на якесь живе слово. Все той же мертвецький совштамп, перед яким навіть колишні „Губернские Ведомости“ видаються „Коном-Доyleм“.

Навіть звичайну хронікарську (не репортажову!) кореспонденцію підписує — для асекурації — аж два прізвища (очевидно — автор-політрук). А вся кореспонденція (з „губерніяльного центру“ — Будапешту), властиво, складається з „бурхливих оплесків“ тов. К. Е. Ворошилову, що був головою надзірних „делегаций“ СССР.

Можна лише дивуватися тій наївній увазі, з якою т. зв. вільний світ читає й коментує якусь там „Правду“ ба навіть „студіює“ те, що для кожного, хоч трохи обізнаного зі справами Москви, є попросту річчу не вартою кількох хвилин пробігання очима. Що правда, справи совлітературні, поскільки кожна, навіть советська, література в якійсь мірі „відбиває“ впень забріхане совжиття, єдино надаються коли вже не до читання, то, принаймні, до коментування і евентуальних „гіпотез“ та на привеликий жаль, власне, справи совлітературні „знавці Росії“ (ц. т. панове Шварц, Допчер анд Со) майже ігнорують, систематично стосуючи свої кабалістичні методи до справ або політичних, або, переважно, економічних, базованих розуміється, на совстатистиці (як же тут не пригадати дотепну клясифікацію Г. Гайне: „є три роди брехні — 1) брехня звичайна, 2) брехня нахабна і 3) статистика“)...

Отже, вертаймося до статті „Правди“. Під-

Посів не ціль, а тільки засіб. І коли так сіяли, то можна собі уявити, що вродить на отих нових просторах. Посіяно багато, як ствердив пленум, а вродить? Тому то так суворо наказав пленум ЦКПСС якнайточніше виконати пляни з державної заготівлі с/г продуктів.

пис — абсолютно нічого не говорить (А. Сурков), припускаю є то якась політруко-критична амфібія, що „керує” літературою ССРСР.

По прочитанні цієї статті, вірніш „руководящего указу” можна не без приємности сконстатувати такі факти:

1. Автор вже нічого не говорить про „великую русскую литературу”: лише і виключно про „советскую” чи навіть „всесоветскую”, та й момент народження цієї „державної” літератури подає досить точно: двадцять років тому (м. інш. рік повороту з бело-еміграції „графа” А. Толстого).

Нам тим більш приємно саме цей факт сконстатувати, що він — навіть хронологічно — збігається з публікацією нашої статті під похоронною назвою „Кінець російської літератури” (ЛНВ, 425), за яку ми колись так багато потерпіли не лише від старшого брата, але й від скептичних або самоотвержених земляків.

Отже — занотуймо — не Державін, Пушкін, Толстой і т. д. лише: Горкий і Маяковський:

У истоков советской литературы стоят два таких гиганта, как М. Горький и В. Маяковский.

Що ж, гіганти, то й гіганти. „Пусть называются”, як казав бл. п. цар Микола I.

2. Стаття-указ п. А. Суркова, що нам не менш приємно підкреслити, побудована за глибоко-традиційною совметодою.

Перша половина деклямує про „гігантів”; „бурхливий розвій”, „крупніе произведенія” (ц. т. „Хождение по мукам” А. Толстого, почате автором — денікінським урядовцем, а закінчене ним же, літературним совсановником ССРСР), „гарячу любов Батьківщини і спелеяючу (!) ненависть до ворога” у письменників „всіх братніх республік” і т. д. Це все має бути „цукор”. Але далі йде друга половина статті, де вже цукром навіть не пахне, бо — самі удари канчуком.

Напр., стаття якогось В. Померанцева під заголовком „Про ширість в літературі” — є, як декретує п. Сурков, „шкідливий виступ”, бо

прикриваючись абстрактною вимогою „ширости в літературі”, автор усім тоном (!) своєї статті... керує письменників, головним чином, до темних, від’ємних сторін нашої дійсности. Це є спроба „рознести” нашу літературу.

Не заздriamo бідному В. Померанцеву... Але, як виявляється, він не один, бо опубліковані в тім же часописі („Новий мир”) статті: Ф. Абрамова, М. Ліфшица, М. Щетлова — викликають тривогу...

Так стоїть справа зі ширістю в великий, бурхливий, гігантичній всесоветській літературі. Але ще гірша справа є з другою, надто делікатною, річчю, а саме — сатирою:

Під прапором боротьби з тінєвими сторонами (що за дипломатичність виразу! — Е. М.) дійсности... з’явився немало таких літературних виробів) c'est la mot! — як кажуть французи — Е. М.), в яких... сатиру підмінено наклепницькими вигадками і побутовим смакуванням, а вади побуту окремих морально-хитких членів нашого суспільства фальшиво видається за типові і мало не головні риси нашої дійсности. Такими є п’єси: „Гости” Л. Зоріна, „Загибель Помпеева” Н. Вірти, „Наступник трону” А. Марієнгофа, „Діач” Г. Городецького.

Не заздriamo вищепоіменованим. Але вже знаємо, в чім річ: сатира — теж кошер. Зрештою, за довгі роки нашої советологічної едукції ми повищі два догмати совлітератури („ні ширости, ні сатири”) — читали вже тисячі разів. *Nicuts neues!*

На закінчення ще дрібничка. Як же на гігантичнім тлі всесоветської великої літератури виглядають деякі зацілілі представники однієї з „братніх республік”, а саме тієї, чие „возз’єднання” тепер так гучно святкують в ССРСР?

Отож зустрічаємо в статті-указі такий хвилюючий пасус. Після перелічення творів і прізвищ старшобратньої поезії — додано дослівно:

Не померли, ще живуть схвильовані рядки віршів М. Ісаковського, Демяна Бедного, С. Маршака, П. Тичини, М. Рильського, М. Бажана, А. Малишка і т. д. (довгий реєстр з Джамбулом включно).

Так, це добре сказано: ще живуть... І то в рямцях всесоветської „табелі о рангах”, ц. т. після одесита Ісаковського, лявреаата Київської фельчерської школи Демяна Прідворова, автора віршиків для совдітей С. Маршака (теж „земляка”). Ще живуть... Це, власне і є — „соціалістичний реалізм”.

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!

Щомісяця Ви одержуєте Журнал „Вісник”.
Читаєте. Чи Ви заплатили передплату на 54 р.?

Коли забули, то висліть її негайно.

П. Карий.

Імперський „Телеграф“ несправний

За останні часи в советській пресі, а особливо в керівних советських журналах і офіціозах ЦК КП СС все частіше й частіше вміщуються статті про працю советського державного апарату, який дуже далеко стоїть від „ленінських“ принципів, а зміст статей прямо б'є на сполох закликаючи советських апаратчиків поліпшити власну працю та позбавитись величезного бюрократизму, який в першу чергу приносить зло тій же керівній комуністичній партії.

Про те, що советський державний апарат в руках Московщини є знаряддям насильства, експлуатації, гноблення, постраху, ожебрачення і терору населення, ще раз стверджувати буде зайвим. А про його жахливу бюрократизацію, нездібність до адміністрування, бездушність і формалізм стверджують низка фактів, про які тут наводимо. Вони взяті нами за московською советською пресою, яка, як знаємо, не дуже то любить опубліковувати та викривати різні недоділки. Вона їх опубліковує лише в таких випадках, коли ті факти або відіграють для неї якесь величезне пропагандивне значення, або ж тоді, коли вже справа зайшла в таку сліпу вулицю, що терпіти далі такого стану не можна, бо вся праця завалюється.

Так сталося і в праці советського державного апарату. Він зайшов у сліпий кут і завів туди, вірніше в той сліпий кут завела його „мудра“ політика комуністично-московської партії.

Головна увага советського адміністративного апарату, як подає советська преса, спрямована не на згуртування сил і засобів на конкретній життєвій праці, не на організуванню трудивників навколо постанов партії і уряду, щоб ліпше і найскорше їх виконати, а на писанні багаточисельних директив резолюцій, довідок, листів, звітів та нікому непотрібних паперів. Це все є, як пишуть советські газети, прояви бюрократизму і канцелярійщини.

Вже з цього, раніше сказаного, вимальовується повна характеристика советського державного апарату. Російський бюрократизм уславився і має свою довгу історію. Працівники советських установ зовсім відірвані від мас.. (цебто іншими словами не сексотять за народом. П. К.), бездушно відносяться до потреб населення, використовують власний службовий стан, користуються родинними зв'язками, а службовці закукуричені, високомірні, затроєні кар'єризмом і підлабузництвом. Велика кількість службовців державного апарату потурають злочинному порушенню державної законності, що приводить до занепаду авторитету державного апарату серед населення. І, як вислід з цього, московська компартія, щоб набути собі політичного авторитету серед населення заявляє: „партія повсякденно турбувалася за чистоту кадрів советського апарату, вичищаючи його від нечесного елемента. Те саме партія буде робити і далі, за допомогою широких мас підсоветського населення.” Хіба це не стверджує, що советський державний апарат

зайшов так „далеко” і відірвався... від партії, що аж треба застосувати чистку?

Советський урядовець, як і все підсоветське населення, живе під знаком безкінцевих чисток. Зрозуміло, що відчувачи за своєю спиною загрозу з боку суду, в'язниці чи концтаборів, советський урядовець мусить забезпечити себе різними документами та виправдовувачими паперами. Це і є одна з головних причин советської бюрократизації державного апарату.

Але справа навіть полягає і не втому. Як відомо — риба від голови смердить. Те ж саме і з советським державним апаратом. Така найвища і відповідальна московська установа як Держплан СССР в своїх плянах робить величезні примітивні помилки, не вірно арифметично підраховує показники чи цифри, а пляни, що вже доведені до низів по декілька разів потім переробляє та уточнює. Так напр. в одному пляні про збільшення поголів'я худоби зовсім не передбачено забезпечення її кормами. (Корови і коні плянів не їдять. Ім треба сіна та дерти. П. К.) Обласні советські державні установи та міністерства наділені досить великими уповноваженнями і самостійністю в вирішенні головних питань внутрішньої советської політики та економіки, зате вони зовсім позбавлені вирішувати самостійно дрібні питання. Такі питання належать до компетенції Москви. Напр. міністерство комунального господарства УССР звернулось з проханням аж до Ради міністрів СССР за дозволом передати двох коней і зброю трестові „Ворошиловградвугіль”, які наляжать трестові „Кадівугіль”. Міністерство культури РСФСР просило Раду міністрів РСФСР дозволити передати міністерству освіти РСФСР невикористаного канцелярського устаткування на 17 тис. карб., Вінницький облвиконком звернувся до міністерства фінансів УССР дозволити йому витратити 1500 карб. поза кошторисом. А міністерство фінансів УССР, („як міністерство самостійної України”) не має права, навіть, вирішити самостійно ту справу без Москви і звертається з нею до міністерства фінансів СССР.

Про розмір канцелярійщини та паперового творчества служать такі показники: За 11 місяців минулого року та 4 місяці бжучого року міністерство сільського господарства СССР видало на низи 3846 наказів, 2330 об'їжників 856000 різних листів та 67300 телеграм. Київський облвиконком в минулому році писав кожного дня до 30 директив в середньому до низів, а в Ростовській області за минулий рік надіслано в райони 4500 рішень та директив. На обласній партійній конференції Сталінської області оповідалося, що до одного району надіслано довжелезну телеграму про боротьбу з інеєм на телеграфно-телефонічних дротах. Ніякого інею в Сталінській області на дротах немає, але на відправку телеграм витрачено 1600 карб. На московській мові такі витрати — це „виправдані” витрати, які потім мусить покрити... підсоветське населення шляхом піднесення видайності праці, своєчасною сплатою непомірних податків, передплатою на познку і т. д.

Секретар Аненківського райкому партії на обласній партконференції заявив, що за 6 днів лютого місяця 1954 року до району надіслано 200 директив, у яких вимагалось скласти звіт про чорно-срібних лісів району, а в Вороніжській області ніколи не було ніяких лісів і ніхто їх не плакає.

Про знання низів та районів свідчать наприкл. такі факти: бувший міністр охорони здоров'я СССР Третьков, бувший заступник міністра сільського господарства СССР Якушев, заступник міністра радгоспів СССР Скворцов та інші за сім років ні разу не виїздили на низи і зовсім не знають які потреби мають райони і області. Деякі робітники центральних міністерств СССР знають про райони та місцевості СССР лише з підручника географії.

А ще маркантише виглядають справи ставлення найвищих урядових советських чинників, до яких наївні пісоветські підлеглі звертаються з скаргами на неправильні дії советських урядовців, партійців чи виконних органів. Керівні працівники міністерства юстиції СССР настільки бюрократично і безінтересовно ставляться до скарг і заяв окремих осіб чи установ, що навіть не цікавляться змістом скарг, а автоматично пересилають їх до інших установ. Кому, кому — але найвищому органу державної влади, яким є юстиція, в першу чергу потрібно стояти на сторожі навіть советської законності. Заступник міністра юстиції СССР Шірівінський спрямував скаргу якогось гром. Гасумова до голови „верховного суду СССР, Гусейнову”. Верховний суд СССР повернув лист і написав, що головою верховного суду СССР є Волін, а Гусейнов є головою верховного суду Азербайджанської ССР. Прямо таки парадокс! Заступник міністра юстиції СССР не знає хто є головою верховного суду СССР.

В міністерстві сільського господарства взагалі скарги не розбираються, а кидаються до коша, а міністерство зв'язку СССР навіть не звертає уваги на адресати, до кого листи адресуються. Так напр. міністерство зв'язку запитувало офіційно у міністерства комунального господарства де перебуває тепер советський громадянин Кутузов, який за їхніми відомостями жив в с. Філях та був у свій час фельдмаршалом. Ось до яких парадоксів доходить в советських міністерствах! Тож не дивно, що коли голова у рибні смердить, — смердітиме й хвіст. Так і з советськими державними установами, які як піше жупнал „Комуніст” працюють за лєнінськими принципами.

Вже досить всього вищенаведеного, щоб мати собі уяву про „чітку і нагаджену” працю советських установ від верхів аж до низів, якими керує „мудра” московська комуністична партія.

Не сумніваємось, що працівники низових советських установ є такі ж люди як і всі. Кожній людині притаманне помилятися, але таких помилок, які повнять советські урядовці свідчать тільки за те, що советські установи — це штучно створений державний апарат, який зовсім не відповідає правдивим потребам підлеглого советського населення. Бюрократизм, чиновництво, тяганина, канцелярищина, нечутливість, комуністичне зазнайство — це наслідки нежиттєздатності, штуч-

Пётро Кізко

ВОЗЗ'ЄДНАННЯ В ОЛЕКСІВЦІ

(Гумореска)

Аж із села Олексіївка, Олексіївського району на Харківщині, дійшла до нас чутка, що там большевики об'єднали український колгосп „12-те Жовтня” з російським „12-го Октября”. Це об'єднання присвячено 300-літтю возз'єднання України з Росією.

Ото об'єднання!

Як мічуринське схрещення яблуні з осикою!

Ви ж тільки подумайте половина колгоспу українського, а половина — московського. Половина Степанів, Грицьків, Богданів, Остаїв, Васиїв, а половина — Никіт, Серафимів, Сеньок, Гавріл, Даніл, Маніл... Половина колгоспу каже: орати, друга — пахати; їсти — кушати, лопати, шамати, жрати; говорити — гаваріть, разгаварівати, тари-бари-разтабарівати...

І уявіть собі, яка дружня, яка братерська праця кипить у тому „возз'єднаному” колгоспі, що так і називається тепер — „Дружба”.

От збирається правління колгоспу на засідання. Одна половина правління — „старший брат”, друга — „молодший брат”. Як і належить „старшому брату”, він займає за колгоспним столом почесне місце. Голова правління колгоспу, якийсь там Гавріло Васюткін, веде річ: — Товариші срам нам отставать. Наша задача — в срок спхати почву, посеять рожь, посадить свеклу..

На нараді не втримується членкиня правління, від жіночої організації Векла Вдовиченко, та до „стршого брата” Гавріла Васюткіна

— Товариші, я протестую, щоб товариш Васюткін, мене садив. Що це значить — „садить с-Веклу”?..

Васюткін вияснило, що „свекла” — це не Векла, бо Векла без „с”, а „свекла” — з „с”.

— Чорт Вас розбере, москалів, у вас усе на „с” починається або кінчається. „Да-с”, „пу-с”, „умру-с”, „переверну-с”, сичите, як гуси на току. А потім, подумайте, товариші, „наша задача”. Я не розумію, чого задається товариш Васюткін? Нам партія і уряд кажуть, не чванитися досягненими успіхами, а товариш Васюткін — наша задача, ніякої задачі в нас нема!

но створеної советської держави та ославленого соціалістичного суспільства в СССР. Такий правдивий стан праці советських установ лише свідчить, що вся советська влада, перейнявши традиції царської бюрократичної імперської системи, не дає ради з нею. Система, в якій бракує внутрішньої дисципліни, мусить шукати її зовні у формі диктатури. І це є невід'ємне від російської імперськості, ланкою якої є большевизм.

Ще Герцен бачив це, коли писав: „Росія правиться ад'ютантами і естафетамі. Сенат, Державна Дума і міністерства — це просто канцелярії, в котрих діла не розглядаються, а лише відписуються. Ціла адміністрація уявляє з себе телеграфічні знаки, котрими одна особа з зимового палацу заявляє свою волю...” Імперський телеграф, як видно з Советської преси, стрюхлявів, тому й турбуються про його усхранення.

Векла Вдовиченко, що звикла виступати на всіх мітингах і зборах, була невгамовна.

— Нехай не думає товариш Васюткін, що як він старший, то вже йому можна тут верзти катзна що. То задумалось почву вспахати, то рожу сіять, то— аж такі сороміцькі слова каже: „срок“, „срам“... Пху! Розберіться, товариші, що говорить председатель...

Присутні починають умовляти Веклу Вдовиченко. Аж тут хтось за неї, з „молодшої половини“ правління, оступається. Він каже:

— Товариші! Що ми ні чорта не розуміємо, що нам каже наш старший брат — це правда. Але ви погляньте на другий діалектичний факт: яка половина що робить? Гавріло Васюткін — председатель колгоспу, — Нікіта Манюткін — заступник председателя, Серафім Гамлюткін — завідуючий хазяйством, Нікіфор Залуткін — комірник. А Грицько Нагнибіда — обліковець, Степан Тягнибіда — бухгалтер, а Максим Загнибіда — просто член. Одні, так би мовити, працюють, рахують, нараховують, а інші — розподіляють, їдять, п'ють. Таке воз'єднання, вибачте, товариші, не воз'єднання, а наслідство.

Васюткін теж не стерпів:

—Ето контрреволюція, товариші! Ето буржуазная вилазка, ето — предательство!

— Вредительство! — кричить Манюткін!

Гамлюткін:

—Покушеніє на русскіх!

Зплуткін:

— Іскаженіє!

— Ви самі скажені! — схопилася Векла Вдовиченко, — люди добрі, вони нас скаженими називають! В міліцію їх!

Засідання „воз'єднаних“ українського і російського колгоспів в один колгосп „Дружба“ закінчується тим, що справа „Дружби“ — двох „братніх“ колгоспов опиняється в судово-слідчих органах Советської влади. Ну, а звідти, звісно, яка могла прийти постанова?

„Представителям українського колхоза „12-ге Жовтня“ в об'єднаному колхозе „Дружба“, наказується виконати все директиви і указання председателя колхоза тов. Васюткіна безупречно і безоговорочно. Молчать і не разгаваривать. Точка“.

Отаке от „воз'єднання“ в Олексіївці.

Та хіба тільки в Олексіївці?

„ЗА КАРПАТАМИ“

Під таким заголовком вміщено на першій сторінці „Известий“ величеньку замітку. Описавши прекрасний пейзаж Рахівщини — „Країни могутніх лісів, величезних пасовиськ, лісорубів та природніх скотарів“, автор пише: „В ці дні до Ужгорода з'їздилися на ювілейну сесію обласної ради депутатів трудящих, присвячену 300-літтю воз'єднання України з Росією, знані люди“. А тим часом „з Ужгорода, Мукачева, Рахова ідуть на схід ешалони з карпатським лісом, будівельними матеріалами, різними товарами Закарпаття жертовно віддає свої плоди вітчизні, що підняла край до високостей советського життя“. Картини промовисті

О. Бабій

АРМІЯ В ЛІСАХ

(3 поеми „Повстанці“, яка готується до друку)

Шуміли липи кучеряві,
пташки, цвітки, і зілля й трави
тоді будилися зі сну,
коли раненько-пораненьку
прощали хлопці батька, неньку,
і вибирались на війну.

Вітри гуляли над полями.

Над Луком темними валами
котилась хмара градова,
а лиховісні блискавиці
звіщали бурі, громовиці,
дерева гнулися, як трава.
Йшли хлопці гордо і бадьоро,
та не співали, щоб їх ворог
не чув, не знав, хто йде, куди.
За кожним хлопцем із хатини
злітав плач матері й родини,
і цілував його сліди.

Спни чорнозему, селяни
йшли в невідоме, у незнане,
готові на бої та труд, —
щоб край не дати на поталу,
пішли, як предки над Каялу,
над Жовті Води і до Крут.

Вели селян в ліси, в повстання
одчай, розп'юка і бажання
борні за волю, за народ,
хотіння пімсти і відплати
й жадоба вітром погуляти,
зазнати воленьки, пригод.

Їм снилася козацька слава,
і, мов коханка, мов забава,
маніла їх війни краса,
а лицарський дух непокори
велів зі сіл іти у гори,
шукати долі у лісах.

Була їх міццю — тільки віра,
підмогою — братів офіра,
вождем був кровн зов і клич,
були повстанцям за твердині
лиш села змінені в пустині,
а захистом — ліс, темна ніч.

Так, як вірли, соколи сизі
не люблять селів, долів, низів,
а люблять гори, кремінь скель,
так братство партизан відважних
жило на горах небосажних,
далеко від шляхів, осель.

і вони найкраще говорять про сенс і політичний зміст, даючи відповідь, чого і нащо збирали отих знатних людей до Ужгорода. Знатні люди мали „присягнути“, що Закарпаття, як і вся Україна, буде „Навіки разом“ з Росією.

Вночі не стадо соколине
злітало нагло на долини,
лишало праліси Карпат,
та мандрувало дві, три доби,
й в наскоку здобувало добич,
і поверталось назад,
зникало в борі, в темних норах,
в печерах, у проваллі, в зворах,
являлось знову, й вздовж яруг,
аж ген за Тису яснолицю
ішов пляями за границю
бунтар, повстанець, очайдух.

А нагло знов зі сходом сонця
село вітало оборонця,
що йшов зі зброєю в руці,
мав герб тризуб на мазепниці,
і, квартируючи в хатинці,
усе мав усміх на лиці.

З тим гостем все ішла надія
до сіл, гість наче чуда діяв
веселістю і чаром слів,
і по літах війни, утоми
й неволі у кожніськім домі
люд радів і веселів.

Верталась до життя охота.
Раділа теж уся жінота:
в садах, у лозах, під ліском,
під кожною вербою внічку
все бачив місяць молодичку
або дівча з бойовиком.

Бувало й так, що дівку любу
провадив партизан до шлюбу,
забувши бій, гарматний гук,
бо звісно, що жінки вродливі
все дуже чулі і вразливі
на чар мундиру і шаблюк.

По днях веселощів, кохання,
ті хлопці, що пішли в повстання,
жили у тінях лип, дубів,
у лісі за селом у шатрах
та й там при вогнищах, при ватрах
лунали жарти, сміх і спів.

Як не було битв, небезпек,
то шум потоку і смереки
вколисував бійців до сну,
світили їм унічку зорі,
а в день співали птаства хори,
тому любили ту війну

повстанці, бо було їм любу
дрімати під зеленим дубом,
як над шатром гули хрущі,
й було тихенько, тільки ншком
шугнула ящірка чи мишка,
й пурханула пташечка в куші.

Як не було хлібця чи м'яса,
дружина партизанська ласа
шукала у лісах ягід,
або, узявши кріс, рушницю,
вбивала оленя чи птицю
і мала пресмачний обід.

В ліску, під дубом розсохатим
слідив партизанські чати
полків німецьких кожний крок,
та німців часом тиждень цілий
і не видали, лиш уздріли
полукипки, жита, ланок
і тих дівчат, що йшли стежками
несли обіди для бійців,
було теж видно на полянах,
як перебігли олень, ланя
та кілька зляканих зайців.

А за хвилину тайно, пішки,
прийшли дівчата босоніжки,
та принесли з села обід
чи на вечерю хліб і стравн
для партизанів зі застави,
ще й від рідні листи, привіт.

Пізніше дівчина в лісочку,
на траві сівши в холодочку,
розказувала, що було,
де німці, де обозу валка,
й поцілувавши хлопця палко,
верталася з ліска в село.

Нераз дівча, що вівці пасло,
принесло повстанцям гасло,
накази зі сільських станиць,
нераз малі селянські діти
носили партизанам звіти,
багнети й кулі для рушниць.

Та надійшла зима сувора.
В лісі, у сховища у норах
закрався холод, морозюк,
сніги засипали дороги,
поля, дуги і перелогі,
а мряки заслонили Лук.

Микола Щербак

У КИЄВІ.

(Уривок з поеми „Шлях у вічність”*)

Коли ми думаєм про Київ,
То зразу згадується Львів.
Так пісня — мрій і серця вняв —
Розбуджує відлунний спів.

Їх поєднала Божа сила
З небес, осяяних добром.
Гордися, городе Данила!
І ти, столице над Дніпром!

...Три дні був Йосип на нараді
У Києві... Як гомонів
Старий Дніпро, і хлопці раді
Усе питалися про Львів.

*) Момент, коли сл. п. Йосип Позичанюк, працюючи кореспондентом у Львові, відвідав на кілька днів Київ у редакційних справах.

Заглиблений в думки і мрії,
Він їм розказував, а сам
Молився Лаврі і Софії,
Вклонявся рідним берегам.

Дивився, як ріка співуча
Котила хвилі в далеч-путь.
І думав, думав... Тут, на кручах,
Поховані герої Крут.

Тут, на Аскольдовій могилі,
Вогнених душ палахкотить.
Сам Бог їм, лицарям спочилим,
Віддав підхмарну височинь..

Хвилюючись, ішов угору
Вузьким завулком. Ось майдан.
І враз на скелі, як на морі,
Здійнявся бронзовий Богдан.

Неначе кличучи до січі,
Летів із вітром на коні.
І паленіли, ніби свічі,
Софії древньої вогні,

Здавалося, що після Львова,
Співала бронза і граніт,
Неначе радісна обнова
Дихнула соняшно на світ.

Дихнула сонцем?!.. Мрії, мрії!..
Це тільки вигадка моя.
Поглянь, як біля брам Софії
Сичить отрутою змія.

Усе, як сон. Усе — руїни. —
Церкви. Святині. Київ. Січ
Пливе полями України
Московська всеімперська ніч.

— В дорогу! Годі! В путь. До друзів!
Увесь горів, подум'янів...
— Прощай, мій Києве у тузі!
Мої жалі! У Львів! У Львів!

з іділічної епохи, з перед першої світової війни, не відпольщили би Львова за 300 літ так докладно, як зробили то совіти протягом трьох місяців. І як при таких методах народностевої політики можна покликуватися і стояти при самовизначуванні, при праві на рідну землю, плебісциті й інших засадах міжнародного права. Поляків у Львові нема, і жоден плебісцит того факту не змінить. Коли теперішній стан потриває 30 літ — коли цілком вимруть поляки львов'яни — наші права до Львова будуть тільки історичні. Будемо могли сказати собі тоді, що Львів бул колись польським містом, в яким жили поляки. Але то було так давно, що ніхто з живих того не пам'ятає. В тім часі виросте нове покоління, для якого Львів не буде рідним містом. За 30 чи 50 літ, коли б настала така можливість, чи можна б було там уродженних і осілих людей виселити, а на їх місце привезти поляків, яких жаден Львова не бачив на очі?

Здається мені, що правда на землю не тратиться доти, доки на тій землі живеться, хоч би навіть тільки в возі Джимали. Але, коли та земля перестала бути де факто польською, коли нею управляють, на ній будують, родяться й умирають не поляки, то право до тої землі в'яне з кожним десятиліттям.

В моїм переконанні нема рації виселювати сотки тисяч людей. Тому мусимо собі здати справу з факту, що при методах, які застосовують комуністи, як теперішній стан потриває довше, поворот в давні границі був би можливим тільки при допомозі масових переселень, нової мандрівки народів. Так німці, як і поляки мусять числитися з тим, що не повернемо до „статус кво” ні в територіальнім змислі, ні в яким іншим.

Особливо, коли ходить про польські східні землі, які забрала совіти, то я песніміст. Час працює там проти нас. Навіть, коли приймемо, що визволення народів східної Європи наступить по побідній війні, заінтересовані народи будуть боронити не „статус кво” з 1939 р., тільки того стану, що стався по році 1945. Поляки будуть боронити землі над Одрою і Ніссою. Українці будуть боронити східні землі, які совіти відірвали від Польщі.

Я свідомий того, що гура-патріоти закричать мене хором — мовляв зрікаюся Львова і польських східних земель. Нічого не зрікаюся я, тільки передбачую, що репольонізація тих земель за 20 чи 30 літ по 1945 році буде просто неможлива”.

І. Б.

З ПРЕСОВОГО ФІЛЬМУ.

В останньому числі паризької „Культури” — появилася вступна стаття її редактора Юлія Мірошевського під наголовком „Німці”. В ній автор аналізує становище, що витворилося після останньої війни між Німеччиною та Польщею. Конкретно говориться про кордони на Одрі й Ніссі. Кордони ті всі німці вважають за кривдячі — а з другої сторони, як пише Мірошевський, то 99% поляків за справедливі. Нас цікавить той відступ статті, що відноситься до українців. Наводимо його переклад:

„Останній раз був я у Львові у вересні 1939р. Думаю, що не було більше польського міста, як отой Львів з трагічних вересневих днів. Однак сьогодні Львів є ще менше польський, ніж Вроцлав (Бреслав) є німецький. Поляків вивезли. Вивезли також у великому відсоткові й місцевих українців. Пруський, чи австрійський уряди

Вийшла з друку праця проф. О. Оглоблина „Українсько-Московська Угода 1654 року.” Видання ООЧСУ — ЛВУ. Ціна \$1.25. Поспішіть придбати. Замовлення висилайте на адресу „Вісника”.

3 суспільно політичного життя

I. В-к

ІНСТИТУТ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Прочитавши книжку Д. Карова „Партизанський рух в ССРСР в 1941-45 рр.“, видану Мюнхенським Інститутом вивчення історії і культури ССРСР, мимоволі виникає кілька питань. 1) Для чого і для кого ведеться оте „вивчення“ історії за гроші приватних кіл. 2) Невже провідна частина американської спільноти і досі не розуміє, що Інститут не стільки вивчає історію, як дезінформує американське суспільство. 3) Де голос українських вчених, що протиставився б тій науковій дезінформації, яка працює проти визволення народів наперекір всякій науці.

Тема, яку взявся навітлювати Д. Каров, переважна. Але те, що він пише в книжці, від початку до кінця є доброю агіткою, щоб викликати у читача подив перед велетенським патріотизмом, який спонтанно постав, либонь, у населення Росії, коли її кордони перейшла німецька армія. Автор, аналізуючи причини партизанської війни на терені імперії, твердить: „що в останній війні сполучились стимули партизан періоду вітчизняної війни 1812 року з стимулами партизан, які боролись в роки горожанської війни.“ І уточнюючи оте патріотичне сполучення, каже: „стихійна хвиля партизанського руху в 1812 р. мала в своїй основі чисто патріотичне почуття, що виникло в зв'язку з тим, що ворог захопив величезну територію, зайняв Москву, і хотів покорити країну“. Відклик до подій 1812 р. у автора так нагадує промову Сталіна в перші дні війни. Цікаво, що й в ССРСР з нагоди 300-річчя Переяславської легенди видано багато праць, в яких так само патріотизм в останній війні пов'язується з патріотизмом 1812 р. Журнал „Октябрь“ за березень, квітень і травень цій темі присвятив велику статтю П. Вершигори „Брати зброї“, в якій дуже багато говориться про єдину советську партизанку українців разом з росіянами, наводяться порівняння з 1812 р. Д. Кіров іде тими ж самими „стежами“, не відходячи від тверджень советської публіцистики. Та й не диво, бо Кіров користується переважно советськими джерелами. Книжку Вершигори „Люди з чистою совістю“ автор цитує кілька разів цілими уступами, а постаті партизан подає за книжкою Лінкова „В запіллі ворога“, ролю і значення комуністичної партії навітлює за книжкою А. Федорова „Підсоветський Обком діє“, багато разів посилаючись на позитивний вплив, який зробила на населення промова Сталіна напочатку війни.

Партизанський рух у автора виникає спонтанно на всій території імперії, як національно-патріотична реакція русского народу проти всіх, хто пробує зачепити клопоть імперської землі. Іноді отой російський патріотизм автор називає патріотизмом народів Росії. Патріотизм той не такий, як у німців, чи англійців, твердить автор. В ньому немає ознак „хворобливої чуттєвості“, він прихований і проявляється в критичний вирішний момент. В останній війні оте патріотичне почуття заговорило тоді, коли німці „обложили“ Ленінград і підійшли до Москви“, тоді то руське населення ці події „стало розцінювати не як військові операції, а як грізний напад, викликаючи одночасно і почуття приниженості і безрозсудний жертвенний порив“. Облога Києва, як і інших столиць народів імперії не викликає обурення в них, а облога Москви й Ленінграду зродила спонтанне вітчизняне піднесення. Так було, мовляв, і в 1812 р., так сталося в 1941 р., а далі вже читач сам зробить висновки, як буде в майбутніх подіях. Інститут на американській стпенді фальшиво, але послідовно, промовчує національні патріотизми, пропагує імперський патріотизм.

Советська повійськова публіцистика багато уваги приділяє партизанським рухам в час останньої війни. Автори тих видань, на замовлення Кремля, всіх сил докладають, щоб вбрати ті рухи у встановленні згори ідеологічні форми. Цілість імперії в усіх виданнях є провідною ниткою. Д. Каров робить те саме, бо й тими матеріялами послуговується, переказуючи часто цілі розділи. Що ж дивного, коли він на стор. 10 пише, що „процент членів партії і комсомольців до загальної кількості партизан в різних районах був майже постійний, незалежно від того, що в одних партизанських загонах їх було абсолютна більшість, а в інших ні одного“. Цю рівномірність автор пояснює тим, що „перед окупацією райкоми залишили приблизно одинакове число членів партії“. Оті то партійці „через свою підготованість і непримиримість відиграли провідну ролю в партизанській війні“. Д. Кіров, переповідаючи матеріяли советської публіцистики, партійному керівництву надає вирішного значення. Партизанські рухи з самого початку війни, після перших поразок сов. армії, кермувалися Диверсійним Штабом, з Москви. Мапа партизанських рухів, яку додано в кінці книжки, залюбки може бути використана в советській дійсности, бо вона унагляд-

нює основну ідею, яку так настирливо і послідовно втокмачують в голови підкорених народів советські майстри від пропаганди.

Вся імперія охоплена партизанськими рухами, але якими? То все партизанка, якою кермує головний штаб диверсії з Москви. На ділі ж воно зовсім не так. Української повстанської армії Мюнхенський Інститут не згадує, хоч про неї іноді змушені згадувати (— відповідно наświetлюючи), — советські автори, яких використовує так часто в своєму дослідженні автор книжки. Антисоветська партизанка у Д. Карова мала місце на території Криму, трохи в районі Краснодару і біля Орла. Але їй Інститут, що досліджує проблеми історії в ССРСР за спеціальним далекодюдчим завданням, надає характеру німецької вигадки, що нічого спільного не мала з отим патріотизмом, про який так багато і патетично говорить автор напочатку книжки. „Тільки в Криму, пише Каров, партизанський рух розвивався на національному ґрунті і виявився в боротьбі татар, підтримуваних німцями, з нетатарським населенням Криму”. Кримські татари борються проти не татар, і обов'язково за намовою німців! Большевики за оту національну партизанку звільнили Крим від татар, вивезли і вимордували їх. Та автор про це не згадує, але між рядками вичувається, що вони на це й заслужили, бо воювали ж не з ворогом, а з нетатарським населенням. Імперська лінія одна, хоч ведуть її в різних, навіть в протилежних площинах. Інститут з позиції антибольшевицьких, а советська каззонна публіцистика з комуністичних, в ставленні ж до народів, підкорених Росією, вони сходяться. І то не є новим, адже один з духових батьків большевизму „демократ” В. Белінський, в'їхавши колись в кримські степи, „побачив там три нові нації: кримських баранів, кримських верблюдів і кримських татар. Я думаю, писав він, що це різні види одного й того ж роду, різні коліна одного племені — так багато спільного у їх фізіономіях”.

Д. Каров, а з ним і інститут зробив поступ: вони вже розуміють, що верблюди й татари, то таки різне. Але національні рухи, що діяли в республіках, так дорогої їм імперії, вони намагаються подати, як рухи під командою ворога Росії-німців. „На півдні Росії німці, що намагалися грати на національних українських і козацьких почуттях, відносились до населення майже гуманно” і це, на думку інституту, разом з природними умовами, не сприяло розвитку партизанського руху, як то було в самій Росії, де населення пройняте отим імперським патріотизмом спонтанно включилася у боротьбу з ворогом. В Україні партизанської боротьби, як вияву невдово-

лення населення майже не було. Називаючи керівників кількох партизанських загонів на Україні, Білорусії і біля Краснодару, автор тут же характеризує їх, як тих, що не знали чого хочуть і за що боряться. Вони, коли й боролись проти німців, то „за советську владь, але без комуністів”. А в „Берестейській області, в районі Ружанських лісів зібралось кілька тисяч оточенців і біженців з міст і сіл, які уявляли з себе неорганізовану масу, що не бажала нікому підкорятись, здобуваючи засоби до існування любимими способами. Частина їх вела себе, як розбійники і називалися дикими партизанами”. Отаку характеристику дає інститут національним рухам за часів другої війни. Тільки завдяки наполегливій праці Лінькова, що прибув сюди з диверсійного штабу, з Москви, удалося організувати їх і скерувати боротьбу в советське річище. Все національне не мало своєї форми, то анархія, стихія — її формує „старший брат” Ліньков з центру і все те подано з брошури Лінькова „Війна в запіллі ворога”. Комуніст наświetлює, а „вчений” Каров це все переповідає для західного світу, подаючи самого Лінькова, як справжнього героя, відважного патріота, формотворця дикої стихії степу. А щоб посилити „вчену” дезінформацію, для переконання читачів, на стор. 70 переповідає видуману ним історію виникнення партизанського загону в селі Студенок біля Глухова. „В це село прийшла німецька армійська частина, що складалася переважно з галичан. Цей загін розстріляв значну групу населення, як прибічників советської влади. Того ж дня, коли сталась ця розправа, біля половини населення залишило свої хати і створили партизанський загін, названий „Студенок”. Будучи українцями за походженням, ці люди вели найжорстокішу боротьбу так з окупантом, як і з українськими націоналістами... Таких груп на Україні було немало”. Подібних „історичних винаходів” в книзі є більше.

Німці поводитись з населенням на Україні „майже гуманно”, а розстрілювали галичани і от за це українське населення („тільки з походження”) боролось з окупантом і націоналізмом. Чи не для того, щоб якось написати про боротьбу з націоналізмом, як то пише й советська публіцистика, написано оту „вчену” книгу за советськими комуністичними джерелами на замовлення людців з Американського Комітету Визволення? Передову армійську частину німецької армії укомплектовує інститут з галичан, приводить в Чернігівщину і вона своїми діями спричинює боротьбу українців проти націоналізму. Такі тенденційні нісенітниця може придумати тільки російський інститут в Мюнхені. Писанину з „Посеву” та

інших, одержимих ненавистю до українців, російських органів на еміграції, що діють під гаслом „не чіпайте імперії”, інститут прикриває науковою вивіскою, розвиваючи пропагандивну писанину советської публіцистики. Інститут викреслює з історії боротьби самостійну повстанську боротьбу в останній війні, а коли їй згадує її де-не-де, то як анархічну стихію, яка живилась спогадами про „Махна, Тютюнника, Ангола і інших атаманів”. Регулярної української армії не згадується, нема й сліду патріотизму в тих самостійницьких загонах, навпаки він появляється тоді, коли ту анархію вбирає і оформляє представник партизанського руху з Москви.

Немало сторінок з тієї книги можуть бути передруковані для советського читача, бо й написано воно в одному пляні. „Вчені” інституту так осмілилися на стипендіях приватних добродіїв, що не заікаючись, подають з книги Медведєва „Сильные духом”, ще й таке „відкриття”. „На Україні, особливо в західній її частині, антинімецький партизанський рух почав набувати широкого розміру після того, як німці остаточно ліквідували створений ними напочатку війни уряд Бандери і заарештували відомих самостійників. Тоді, створені німцями національні антипартизанські загони, стали роздумувати і багато їхніх учасників пробували зговоритись з регулярними партизанськими (советськими-ред) загонами. Полковник Медведєв, герой Советського Союзу і керівник партизанського з'єднання в Рівенській області, не раз згадує в своїй книзі, описуючи свою партизанську діяльність, про переговори, які він вів з різними українцями, що командували антипартизанськими загонами і бажали на певних умовах обернути зброю проти німців, вступивши в тимчасовий союз ССРСР”. В цій довгій цитаті видно всю тенденційність і фальш публікації інституту. Автор, її описуючи партизанську боротьбу, так характеризує відносини між населенням і в партизанських загонах, щоб переконати читача, що між росіянами, українцями і білорусами немає жадної різниці, всі вони — росіяни, „русские люди.” Автор пробує довести, що єдиною причиною партизанських рухів в ССРСР під час другої війни був російський патріотизм, іншого не було, а всі оті загони національних партизан, що діяли в Білорусі і на Україні, головню на лівобережжі, (поза УПА), то були розбишацькі ватаги, що думали тільки про своє збереження. Хоч автор, як і „вчені” інституту, напевно знають, що мародерство і знущання над населенням було невід'ємне від советської партизанки, керованої з Москви, були навіть спеціальні загони местників. Національні ж партизанські загони, що мали ви-

разне самостійницьке політичне обличчя, стояли на високому моральному рівні. Самозрозуміло, що про УПА в історії партизанських рухів не згадано й словом. Тут інститут перевиконав політичне замовлення своїх добродіїв з приватних кіл.

Що такі роботи видає інститут немає в тому нічого дивного й несподіваного, його на те й подумано. Більше, ніж дивне друге. За відомостями з Європи, біля інституту роються деякі українські вчені. Чого ж вони поспішають туди? Яку науку думають розвивати? Очевидно, таку, як робив досі інститут. Науку в інтересах імперії проти українського визволення. Науку, яка приховує і затушковує справжні відносини народів до московського центру та дезінформує світ. Іншої ні.

П. С.

Коли ця замітка була вже здана до друку, в російській пресі з'явилася цікава, характеристична для московської еміграційної „правди” художня фантазія про національну російську партизанку. Майже рік НРС друкує на своїх сторінках повість Д. Карлова „Сергей Донцов”. Герой її С. Донцов з походження донський козак. Його змальовано в повісті, як дійсного героя, що протягом свого життя бореться за єдину Росію. Прикметами своєї вдачі С. Донцов багато в чому нагадує лицарів Запоріжжя. Тільки полотно, на якому розгорнуто сюжет повісті є ширше — імперське. Він і на Кавказі, і в Туркестані, і біля Орла, і в засланні — скрізь бореться за єдину Росію, проти большевиків цей антибольшевик. Після довгих романтичних перипетій, автор повісті приводить його з російськими партизанами в Україну, під Сарни і пише:

„Донцов наказав своїм автомашинам іти з найбільшою швидкістю до дороги. Бій закінчився. На місці бою лишилися всі автомашини штабу, сотні півтори штабістів — якась частина втекла в яри, під прикриттям кількох бронемашин. В цій бою був серйозно ранений советський маршал Вагутін”.

Тут описується той бій, в якому відділ УПА знищив советського маршала, що йому пізніше в Києві поставлено пам'ятник.

Наводимо цей уривок, як взірць того, як московська еміграційна пропаганда в художній формі обкрадає славі подвиги української повстанчої армії, привласнюючи її діла національній російській партизанці. Д. Каров ліквідує українську національну боротьбу за німців в науковому трактаті, а Д. Карлов оформляє те в художній формі, в повісті. А землячки читають це і сперечаються про УПА. Дві чи одна?

Якщо Ви забули розчислитись за „Вісник”, який одержуєте щомісяця, то зробіть це негайно. Вкладіть в коверту \$4.00, напишіть адресу і вкиньте до поштової скриньки.

В 25 РІЧНИЦЮ БОРОТЬБИ ОУН

Здавалось, що відзначення 25-літньої боротьби ОУН не мають спільного з протестом проти намагань Москви в 300 річницю Переяславської угоди увіковічити московську легенду.

Головна Управа ООЧСУ підійшла до обох цих, здавалось би різних подій, інакше. Анолізуючи нинішні події в Україні, Управа виходила з політичної доцільності, кончеючі для увиразнення фронтів в сьогоднішньому важкому й мабуть уже вирішному бою української нації з московським окупантом. ОУН посилила свою акцію так далеко, що ця акція почала загрожувати большевицькому пануванню не тільки в Україні, але й в усіх закутках Советського Союзу, навіть там, де ніби повинна бути „найбільш удосконалена советська влада” — в концтаборах зимної Воркути, чи на „добровільних пунктах праці” в степах Казахстану. Діяльність ОУН на Україні привела до великого національного становлення всієї української людности.

Коли проаналізувати оці, політичного значення, кроки уряду Кремля, що до Криму, або те, що національну гордість задовольняється не тільки окремим прапором і гимном, але й тим, що дають українському народові, ймення „рівного брата” на рівні з московським, — то все це не наслідки миротворчої політики Маленкова і Хрущова, а це — тактичний відступ Москви перед наступом зростаючого національного становлення української нації, викликаного невгаваючого боротьбою ОУН.

Москва добре знає, що в цій боротьбі не рішатиме тільки залізна зброя, а рішатиме в першу чергу те, — чи зуміє Москва затруїти чадом своєї „приятелі” українську націю, чи — ідеї українського націоналізму, виразно протиставні доктрині московського націоналімперіялізму піднімуть націю до всенародньої революції.

Події в імперії вказують на те, що в боротьбі за душу української людини Москва ідейно-політично змушена поступатись. Для того з одної сторони така скажена атака на ОУН, а з другої сторони облесливо-фальшиві акти „дружби московського й українського братів”. Москва побачила, що 25-літня боротьба ОУН не пройшла без наслідків і ці наслідки некорисні для Москви в першу чергу. Гучні гульбища з нагоди Переяславської „Ради” — це в першу чергу биття в бубон, щоб загнушити побідний наступ націоналізму.

300-ліття Переяславської умови, це 300-ліття війни української нації проти московського наїздника. В цій 300-літній боротьбі

окреме, сказати б, фінальне значення має 25-літня боротьба ОУН, невідривна від трьох-сот літньої жорстокої війни за волю України. Чужинна преса, а в першу чергу англомова, зрозуміли суть „кримського подарунку” і „300-літньої дружби” далеко скоріше, ніж деякі наші політики.

Відрадним, політично розумним, явищем в 25 річницю боротьби ОУН, було порозуміння між Головною Управою ООЧСУ і Центральною Управою ОДВУ, підтримане всіма організаціями визвольно-революційного фронту та націоналістичних організацій, що свою працю ведуть на політично-світоглядових позиціях ОДВУ. В цей спосіб, з одинадцяти українських націоналістичних організацій в ЗДА створено Діловий комітет для влаштування величавого всенационального здвигу на відзначення 25-літньої боротьби ОУН і 300-літнього проти-московського змагу української нації.

Немає потреби ще раз переказувати програми оцього здвигу в Українському Селі, в погідну неділю 13-го червня ц. р. Щоденна й тижнева українська преса докладно звітувала про те, хто що говорив, хто співав, хто маршував. Нас цікавить те, яке політичне й пропагандивне значення того здвигу. На внутрішньо-українському відтинку, перший раз за 14 років дві частини націоналістичної сім’ї спільно виступили з протестом проти окупанта України. На цьому здвизі націоналістичні організації ствердили, перед гордо-повіваючим прапором ОУН, в оточенні синьожовтих прапорів окремих організацій, свою поставу непохитно боротись до кінця за вільну Українську Державу. В Українському Селі створено не механічне, а ділове, політично-конструктивне поєднання-координацію націоналістів. І лише приходиться жаліти, що дехто

Наймоладші дефілюють в 25 річницю боротьби ОУН.

Дефіляда в Бавнд Брук 13 червня 1954 р. Бувші вояки УПА, в оточенні прапорів організацій визвольного фронту, несуть прапор ОУН.

не хотів розуміти того стараючись і далі нагадувати те, що б цей добрий почин могло захитати.

Другий раз одноставно націоналістичний фронт в ЗДА зарепрезентував себе 11 липня в Клівленді. Розсварені націоналісти дружньо плянували, як би то в будучності ще краще і ще сильніше повести допоміжно акцію Воюючій Україні в пляні зовнішньої політики. Плянували і те, як найскорше і найбільш доцільно зміцнити українську спільноту в ЗДА.

Акція в Українському Селі дала доказ, що українські націоналісти зуміють бути разом в конкретних ділах і чинах для добра української спільноти. З того погляду — акцію в Українському Селі і подібну їй в Клівленді, Філадельфії, Пасейку — треба розцінювати як політичний осяг, а рівночасно як науку для того, що всяке координування є доцільним тоді, коли воно базується на конкретних ділах і чинах для здобуття Української Держави.

Найважливішим однак досягненням із акції в Українському Селі є те, що перший раз потрактовано проведеною українцями в ЗДА політичну акцію не як внутрішню справу одної

з етнічних груп американського народу.

Міністерство зовнішніх справ прислало свій привіт комітетові акції і тим дало доказ, що справу нашу, а зокрема боротьбу ОУН, потрактовано як поважну боротьбу не тільки за українську, а й за людську свободу. Приявний тоді на Женевській Конференції підсекретар Стейту ген. Сміт щиро привітав здвиг і в цей спосіб зазначив, що уважає його ланкою в обороні свободи. Сенатор Сміт, член Комісії зовнішніх справ Конгресу ЗДА, включив до рекордів Конгресу з власної ініціативи зізнання двох британських громадян, бувших в'язнів Воркути, в справі акції ОУН під керівництвом Степана Бандери на обширі цілого Советського Союзу. Американський політичний світ, кермуючись власним розумом, вже без „допомоги” різних „легітимних” та „мандатних” спеців починає бачити де є сила, з якого доведеться співдіяти в прийдешньому змагові проти Кремля.

В українському політичному житті на терені ЗДА сталася подія: націоналісти, відкинувши упередження вчорашнього дня, зуміли спільно діяти в ім'я завтрішнього. **М. Рудий**

РЕЗОЛЮЦІЇ МАНІФЕСТАЦІЙНОГО ЗДВИГУ.

1. Волею Творця всі нації створені рівні, а прагнення вільного, ніким не зв'язуваного життя положе на основу їхнього духа. В ім'я цих найвищих законів людського буття, мільйони людей складають свій піт, а як треба то й кров. З покоління в покоління переходить великий спадок національних надбань, збільшуваний і вдосконалюваний постійно на хвалу кожному народові й для пожитку цілого людства. Яка нація забуде про це — життєвий її шлях закінчений.

Український нарід серед інших народів Європи впродовж своєї довгої, понад тисячелітньої історії проявив всі потрібні для творчого історичного життя прикмети. В своїй історії він, як і кожен інший нарід, ступав на вершкві шпиль духово-культурної творчості, будував взірцеві на свій час державно-політичні устрої, то знов всі свої зусилля мусів спрямовувати на оборону тільки свого фізичного буття. В тяжкій боротьбі з імперіалізмами, а в першу чергу з російським імперіалізмом, що є трагедією світа, стояв довго український нарід і ще сьогодні поносить найтяжчі жертви в цій боротьбі.

2. В першій лінії цього великого бою, від висліду якого у великій мірі залежить доля цілого людства, стоїть Організація Українських Націоналістів. Оформлена двадцять п'ять років тому, вона не припиняє тяжкого і жертвенного бою. Зорганізована в підпіллі, вона мусіла проявити всі прикмети дисциплінованої, рішуче кермованої армії, щоб встоятися проти ворога. Захищаючи інтереси свого народу, вона докладала всіх зусиль, щоб придбати приятелів і союзників в світі серед тих, які бачили і розуміли смертельну небезпеку російського більшовизму та його прислужників — інтернаціональних комуністів. Історія підтвердила її поступовання. Головний ворог українського народу й українського націоналізму остаточно виявився головним ворогом цілого вільнолюбивого людства, а визвольна боротьба українського народу і одної з передових її сил — Організації Українських Націоналістів — є частиною великого фронту вільних народів світу.

3. Останні тижні знов принесли багаті відомості про неслабнучу діяльність і боротьбу українських самостійників — членів Організації Українських Націоналістів — в селах і містах України і взагалі за залізною заслоною. Московський гавляйтер, Кириченко, в одній з останніх промов змушений закликати „Партійні організації західних областей й далі піднести їх пильність у боротьбі проти ОУН-івських недобитків, не допускаючи, щоб вони пролазили в колгоспи, в підприємства, в навчальні заклади і там вели свою ворожу роботу”, та вимагати „всемірного посилення пильності — найпершої вимоги до всіх партійних організацій” України. Гасла народовладности, вільного життя у вільній власній державі, забезпечення гідності людини є і надалі непорушним канонам для укр. націоналізму. А це є запорукою, що кожен день зближає час остаточної перемоги, до хвилини, коли в самостійненій і оновленій силами народу Українській Державі не буде поневолювачів і

поневолюваних, гірших і кращих, пануючих і переслідуваних, а будуть вільні й рівні громадяни.

4. Ми, американські українці, глибоко відчуваємо вічні правди і закони цієї країни і знаємо, що воля і добробут світу неподільні і взаємозалежні; — потоптані в одній країні — є загрожені всюди. І тому ми з особливою увагою слідкували і слідкуємо за визвольною боротьбою українського народу. Нашою традицією і незмінною волею на майбутнє є: допомогти Воюючій Україні всім можливим! Бо фронт визвольної боротьби, що пробігає там, є нашим фронтом, а борці, що гинуть на ньому, гинуть за спільні нам усім ідеали, за волю всіх народів, за безпеку цієї країни.

5. Московський більшовизм, неспроможний дати ради з національно-визвольним спротивом і боротьбою українського народу, яку чверть століття веде ОУН, в трьохсоту річницю Переяславської Угоди намагається підвести українську націю до морально-політичної присяги — „бути навіки разом з Росією.”

6. Фальшуючи історію України, Москва хоче обдурити світ московською легендою про „Переяславську Раду”, доводячи, що український народ добровільно возз'єднався з Росією і цим намагається звести українську державницьку проблему до внутрішньо-імперської справи. Запугуючи український народ американським імперіалізмом, Москва намагається переконати націю в безвиглядності її національно-визвольної боротьби проти імперського більшовизму. Для того російська наука, фальшуючи історію, твердить перед світом, що „актом возз'єднання український народ остаточно закріпив свій нерозривний зв'язок з Росією, сполучив на віки з нею свою історичну долю”.

7. Московська імперська пропаганда приховує історичні факти безпастанної боротьби проти імперської деспотії на протязі 330 років. Під Конотопом 1659 року гетьман Іван Виговський знищив московське військо, гетьман П. Дорошенко 1666 року знищив московську окупаційну залого, українсько-московська війна за гетьмана І. Мазепи 1709 року, визвольна війна України з московським більшовизмом 1917-20 роках і нинішня боротьба УПА та революційного підпілля ОУН, — це вияви волі нації, що не корилась і не покориться московському централізмові, а стоїть у відкритій війні за державну незалежність і політичну волю.

8. Завойований, а неупокорений український народ під московсько-більшовицьким пресом не може повністю виявити своєї волі. Тому ми, українці Нью Йорку і округи, в 25-ту річницю боротьби ОУН імені українського народу заявляємо урядові ЗДА і народові, що нинішня маскарада з „Переяславською Радою” то черговий наступ на неупокорену українську націю.

9. Зібрані висловлюють єдинодушну підтримку воякам УПА, борцям ОУН, які разом з народом стоять в одчайдушному спротиві московській імперії з її комунізмом, борячись за незалежну українську державу і свободу людства.

10. В своєму наступі проти вільного світу, Москва намагається наставити народи, що є під її окупацією, проти ЗДА. Ми твердимо, що це їй не поведеться. Горді з

того, що українська нація, борячись за права і вольності свої, боронить і людську свободу так zagrożену большевицьким імперіялізмом. Ми віримо, що в слушний час, поневолені Росією народи спільними силами з ще вільними народами ліквідують московсько-большевицький імперіялізм і на руїнах московської комуністичної імперії відновлять свободні незалежні національні держави. Горді за свою націю, що бореться, щоб перемогти, і вона перемаже!

Баунд Брук

13 червня 1954 р.

На доручення Ділового Комітету резолюції відчитав

В. Омельченко.

ВАЖЛИВЕ ДІЛО

Осередки СУМА, що працюють у великих містах Америки, вивезли сотні юного доросту в табори. Посилення підготовка до літніх таборів тривала кілька місяців. Клопотів було багато. Треба було приготувати і обладнати приміщення, продумати і усистематизувати відповідну систему відпочинку, щоб юні сумівці відпочиваючи, виховувалися і, пізнаючи світ та оточення, засвоювали любов до Бога і Батьківщини. В першій декаді липня сотні юних сумівців з Нью Йорку, Неварку, Філадельфії і Бафало виїхали до літніх таборів. Торік було зроблено першу спробу, а цього року організація літніх відпочинкових заведень стала справою честі кожного осередку. Говорити про значення цього зайво, про це найкраще говорять зацікавлені і відгук батьків, які залюбки, хоч і з деяким побоюванням, розвідавши про умови і, що найголовніше, про систему виховання, записали дітвору до літніх заведень чи майданчиків. Організувати дитячу діяльність на протязі місяця, річ складна. Керманч юного СУМ'у при головній управі СУМА заздалегідь з Виховною Радою почав думати про це. Успіхи ніби очевидні. Бофальський осередок, в неділю, 27. червня перевів мальовничий перегляд готовності до цього відповідального завдання. В міському парку, де юні сумівці — малеча, під керівництвом старших бавились, громадяни приглядалися до цього, ніби перевіряючи чи складе іспит осередок. В окремих гуртках старші з сумівцями дискутували як треба і що треба для дітей. Задоволені обличчя батьків і старших говорили, що Буфальський осередок знайшов повне признание і вітху серед старшого громадянства. Та й як не признати, коли бачиш умілу роботу Луковського Г., Саган У., Гугель Л., Регула І., Мандзій Н., Смерчинська А., що так мило проводять гри з дітворою. Ще торік 5-річний хлопчина М. не говорив українською мовою, розповідає мати про свого сина, а ніби він більше говорить українською, як англійською. Його старша подруга, розповідаючи про поступ чи мовну еволюцію хлопця, дивується, що англійською мовою він вимовляє всі звуки, а українські шелестівки не шелестять, а свистять, ніби у дворічника. Голова виховної ради буфальського осередку пояснює, що у дворічного хлопця, який почав говорити українською мовою, англійська мова загамувала розвиток української мови на 3 роки. Тепер хлоп-

КОГО ВОЮЄМО?

В довгій підвальній статті про О. Грицай, вміщеній у „Свободі” за 17. липня, проф. В. Дорошенко пише:

„Він (О. Грицай — ред.) перейшов чималу еволюцію, намагаючись поєднати націоналізм з християнізмом, бо ніде правди діти — український націоналізм 20-30 років багато взорувався на німецькому нацизмі, виразно антихристиянському, подібному своєю аморальністю, ідеологією до московського большевизму”.

Отак, „по-вченому”, втяв В. Дорошенко. Взорувався, бо значить не мав своєї ідеології та та ще на кого, через нацизм на московський большевизм. Невже автор, чоловік він вчений, справді вірить в те, що написав. Мабуть ні. Бо ж про німецький нацизм ще нічого не було чути, як на Україні Міхновський в своїй праці „Самостійна Україна”, яку видруковано в Галичині в 1900 році заходами В. Старосольського і Є. Косевича, виклав підвалини, засади українського націоналізму. В тій праці М. Міхновський характеризує кінець XIX ст. і початок XX, як зворот в історії людства, коли головним ведучим стає національна ідея, яку реалізує, здійснює кожна нація в самостійній державі, яка єдина може гарантувати всебічний розвиток духового життя та матеріальний добробут населення. В 20- роках, про які пише В. Дорошенко, український націоналізм, оформивши себе в організованій політичний рух для боротьби проти займанців української землі, послідовно і невідступно здійснював у боротьбі ідею української нації. А німецький нацизм оформився після 1933 року, коли прийшов до влади Гітлер. Як же на неіснуюче, неоформлене, міг „взоруватись” оформлений в ОУН український націоналізм. Характеристичним для нацизму було: „Нам потрібна Європа і її колонії і це тільки початок”, а в українському націоналізмі звільнення своєї нації від чужої окупації завжди було провідним і вирішним в його діяльності. Програмою нацизму було-завоювання нових земель для німців, а програмою українського націоналізму було і є звільнення своїх земель від чужої займанщини. Невже автор цього не знає, пишучи таке про український націоналізм?

Окремі люди, одиниці з українського націоналізму, могли мати ті чи інші погляди на християнізм, але цілий рух, як еманация духових сил нації, ніколи не відходив від християнізму та інакше й не могло бути. Тому то він і став масовим всенаціональним політичним рухом християнської нації, а такого була і є українська нація. Клевету на український націоналізм, без застереження чи примітки, друкує „Свобода” на другій сторінці, а на

чина, на верненні до рідної мови, почав з того, на чому припинився розвиток української мови. Тому, в англійській мові він вимовляє всі звуки, як належить, а в українській ніяк не опанує р ш. Його подруга-вихователька, вислухавши пояснення голови виховної ради, обіймає хлопця говорить: „на майданчику біля Санткетенського озера ми надолужимо”. На обличчі матері тепла материнська усмішка.

Г. А.

першій сторінці, в замітці „Україніка в конгресовому протоколі” пише, що промову проф. Добрнського „націоналізм, як зброя проти комунізму”, внесено до конгресового протоколу. Всіх задоволено. Проф. В. Дорошенко повинен же, нарешті, пізнати ідеологію більшовізму. Дивно, що редакція „Свободи” такі речі друкує і то через тиждень після того, як подала за „Асошіейтед Пресс” та „Юнайтед Пресс” свідчення колишніх британських вояків Вільяма Піддінгтона та Еріка Пізантса, які ствердили, повернувшись з советського табору, що український підпільний рух, керований С. Бандерою, цебто організований український націоналізм, „що хвилював Україну від часу другої світової війни, поширився на страхітливі табори Маленкова у Воркуті та Сибіру”. Заяву звільнених кол. британських вояків відносно українського націоналізму, його впливів, на пропозиції конгресмена Лоренса Сміта, з відповідними додатками, внесено до конгресового рекорду. Та що проф. В. Дорошенко до досвідчених чужих вояків про поширення впливів українського націоналізму там, в СССР. Він пише собі спогади, а в них шпирить вигадки проти українського націоналізму, політичної сили, яка 25 років очолює боротьбу нації за національну християнську правду в незалежній Українській Державі. Нащо це і для кого? Хіба немає і на еміграції іншої наукової роботи? Самі себе воюємо, а тоді говоримо, що нам діється кривда. —

З ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛІВ

Х р о н і к а

Більшість відділів ООЧСУ в червні і липні місяці відзначили знаменні дати в українському житті, та організували протестаційні віча проти спроб Москви накінити Україні „вічну дружбу” в 300-ту річницю Переяславської легенди.

5 червня 1954 р. 2 відділ ООЧСУ в Нью-Йорку організував політичне віче на тему „Чи то в інтересах визволення України”. Після доповіді відбулася жвава дискусія і схвалена резолюція, в якій присутні підтримують поставу голови УКК проф. Добрнського та остерігають окремих науковців і людей з ВО проти спроб вломитись з єдиного національного фронту і включитись у співпрацю з непередрішенськими колами АКВБ.

9 Відділ в Картерет 20 червня організував жалібну академію, присвячену пам'яті Пелюри, Коновальця, Чупринки. Відкриваючи академію, голова відділу В. Матлага у вступному слові коротко з'ясував невтомну працю і боротьбу їх за визволення України. Юнаки і юначки Юного СУМА покляли війни на могили героїв та виголосили деклямації. Від місцевого відділу ООЧСУ деклямували п. Надя Зубенко, „Молитва”, п. Софія Лазар „На могилу героїв”. Представник головної управи ООЧСУ проф. С. Вожаківський в своєму змістовному рефераті наświetлив події з українського визвольного змагу, в центрі якого були Петлюра, Коновалець та Чупринка та намітив завдання, які стоять перед українцями в боротьбі за визволення України. Після короткої перерви відбулась місцевська частина програми. Члени місцевого відділу ООЧСУ виконали 4 і 5 дію з драми „Жити або вмерти”.

М. Г.

**

27 червня в Організації Визвольного Фронту в Нью-Йорку влаштували святочну академію, присвячену 13-ій річниці відновлення Української Державності 30 червня 1941 р. Голова святочного комітету Володимир Повзанюк, відкриваючи академію, кількома словами з'ясував значення акту та обставини, в яких він постав. Святочний реферат виголосив голова головної управи СУМА п. Василь Омельченко, в якому подав аналіз подій, серед яких постав акт та пригадав як зустріло акт населення Наддніпрянщини. Доповідач схаактеризував діяльність підпільних груп ОУН на просторах України. Мішаний квартет, в супроводі бандури, п. Хамула, п. Кононіва, проф. Р. Левницький та п. Юркевич виконали: народну пісню „Повій вітре”, музичне оформлення Ступницького та низку інших. Дуже приємне враження справили виступ п. М. Рудої, яка відспівала „Козака несуть”, „Горить моє серце” та „Ой, у полі тихий вітер віє”, при фортепіановім супроводі п. Щапельської. Вдало віддеклямувала юна сумівка Дарія Костик вірш „Тарас Чупринка”, а музично-вокальний ансамбль осередку СУМА в Нью-Йорку виконав кілька пісень про УПА.

ВІЧЕ В БОФФАЛО

На запрошення місцевого 22-го Відділу ООЧСУ в дні 6. VI. ц. р. завітав до Боффала заступник голови Головної Управи ООЧСУ д-р. П. Мірчук та перед громадянством міста й околиці, в залі Української Січі при 29 Клімо вул., виголосив доповідь на тему: „Можливості консолідації на еміграції”.

В своєму вступному слові сказав: „що на еміграції, поняття консолідації почали розуміти, чи такі розуміють, як в медичній пеніциліну. Насправді воно та не є. „Консолідація — це засіб, а не ціль”.

Після цього зробив аналіз, спроб консолідації від 1948 р. в Державному Центрі (УНР) аж по сьогоднішній день. При цьому зазначає, що на сьогодні справи України є кращі, але справа консолідації погіршилась — внаслідок групових амбіцій з ставленням свого „его” на перше місце в минулому і сьогодні, забувши за батьківщину.

У висновках сказав „що завданням всіх груп на еміграції є звернути свою увагу на зміст роботи — добро Української справи, конкретно виявляти, що ми хочемо та про що нам ідеться.” Коли така перестановка буде dokonana в кожній групі то буде запорука, що ми будемо сконсолідовані, і сконсолідовані за змістом, будемо представляти нашу силу та велич.

Формальна консолідація не є так важлива як змістовна. Після доповіді пп.: проф. П. Чуйко, інж. Пашківський, інж. Я. Пришляк, С. Шинялявий, інж. С. Квашницький, Б. Луковський, поставили цілий ряд питань, на які доповідач дав вичерпливі відповіді.

М. Б.

8-Й ВІДДІЛ ООЧСУ В ЧІКАГО

За ініціативою ООЧСУ та ОДВУ при чинній співучасті братніх організацій, очолених Громадським Комітетом, відмічено дня 23. травня 1954 р. 25 ліття ОУН.

Академію відкрив поривистими й переконливими словами учасник 1-шого Конгресу ОУН, п. Др. О. Бабій, при співучасті сурмача, п. Д. Поповича. Редактор Б. Кравців, з'ясував присутнім утворення ОУН та його 25-річну боротьбу.

В концертній частині першим виступив п. В. Чижик, який виконав на скрипці В. Шутя: Скрипковий концерт 1-шу частину „Рі” Скрипкове сольо”. Пані Емілія Плешкевич проспівала П. Карманського: „Спи дитино моя” та Олесь-Степового: „Ні, не співай мені пісень веселих”. Пані Р. Дзюбинська, знана в Шікаго дикторка радієвих аудіцій в українській мові, декламувала вірш Ольжича-Кандиби: „Незнаному Воякові”.

В кінці хвилював зібраних своїм прекрасним барітоном знаний вже українцям в Америці О. Стецура, співаючи В. Бобикевича: „Дума”, Гнатишина: „На чужині” й В. Барвінського: „94-тий псалом”.

Фортепіяновий супровід мав п. Проф. Шуть. Оригінальне, проєктоване п. Гришечинем оформлення сцени, виконане артистом малярем п. Баранським, доповнювало святковий настрій Академії.

На серпень ц. р. пригтовляється за ініціативою ООЧСУ й ОДВУ Велике Протестаційне Віче проти використання Москвою 300-ліття Переяславського договору.

Д. Ш.

З ПРЕСИ

В газеті „Освобождение” № 12 вміщено лист козака, в якому він описує примусову репатріацію на англійській окупаційній зоні.

Передруковуємо листа в перекладі на укр. мову

„Мені, що особисто пережив криваву трагедію примусової репатріації козаків з Лівну, відомо, що не англійські військові частини били нас обеззброєних, убивали й давили танками навіть жінок та дітей, а спеціально призначена для цього ганебного діла т. зв. „палестинська” (жидівська) дивізія”, що входила до складу 8 корпусу англійської армії, яка пройшла через Італію. Видавання сталося після того, як сам фельдмаршал Александер дав слово честі генер. Краснову, що ніякої примусової репатріації не буде. Повірили в це, ми дали себе обеззброїти. На місці, де видавалося козаків, відбувались такі жахливі сцени, що я сам бачив, як у багатьох англійських офіцерів, людей витриманих і холоднокровних — виступали сльози в очах, коли вони спостерігали і фотографували збоку розправу „палестинської дивізії” над беззахисними козаками, їхніми жінками та дітьми.

Між іншим, коли Захід тепер і жалує за тими злочинами, яких допущено до антибольшевиків різних націй з ССР, нам все ж нічого не відомо, щоб винуваті, які нечувано глумились з елементарних прав людини і громадяннин, були колись засуджені за свої злочиння проти людяности, або бодай морально заплямовані, як наказувачі, так і виконавці того масового насильства.

Отож коли Захід сам віддав і антибольшевиків з ССР, і ще половину Європи Москві на розтерзання, а тепер спохватився і пробує мобілізувати нас на боротьбу проти „комуністичного імперіалізму”, навіть не обіщуючи пригніченим націям незалежності, хай не дивується, що ми не віримо. Підсоветські нації хочуть знати, за що

вони будуть боротись, вони повинні бачити, що їх розглядають не як знаряддя своєї політики моменту, а як рівноправних партнерів, вони хочуть бути переконані, що їх не віддадуть в самий несподіваний момент. Ми надіємось, що тепер, коли Москва наступила Заходові на горло, він найде в собі сили відмовитись від підлих обхідних комбінацій і стане твердо на шлях принципіалізму, щодо підтримки справедливих домагань і інших націй, що хочуть свободи і незалежності.

Не атомна зброя, яка вийшла вже з під контролі вчених, що відкрили її, зможе забезпечити перемогу Заходу над російським большевизмом, а єдино чесне і відверте домовлення з неруськими націями ССР!

З глибокою пошаною

Михайло Козаков.

ВІДПОВІДЬ ПП. М. Р. З КЛЕВЕЛАНДУ І Г. К. З ДІТРОЙТУ

Редакція одержала два листи, в яких люди запитують, для чого творяться в Америці „Комітети Оборони Прав Людини” і яке до цього становище Управн ООЧСУ. Відповідаємо.

Нам відомо, що акція та розпочалася після процесу в Чікаго над українцем Валковцем. Треба розрознити дві речі' одне — справа п. Валківця, а друге „широка акція”, яку веде „Український Прометей”, заклинаючи творити „Комітети Оборони Прав Людини.” Обороняти кожного українця і людину взагалі, яка натрапляє на ті чи інші труднощі повійськового лихоліття, як то є з паном Валківцем, є обов'язком людським, а тим більше нашим українським. Як інформував др. Р. Смук Політичну Раду УККА, який вів процес Валківця в Чікаго, там було покликано Комітет для допомоги, чи оборони Валківця, а не Комітет Оборони Прав Людини. Хто і нашо ініціатор „Комітети Оборони Прав людини” в Америці, не знаємо. Вважаємо таку ініціативу непотрібною і некорисною, бо сама назва установи, чи інституції на американській землі більше, як невдала. Права людини в ЗДА обороняє Американська Конституція.

Політична Рада УККА два рази обмірковувала цю справу і схвалила створити комісію при УККА, яка і буде відати справами українців, що потребуватимуть правної допомоги при набутті громадянства. Всі члени УККА були однозгідні в тому, що Комітети Оборони Прав Людини” є зайвими і непотрібними. В програмовій статті „Українського Прометей” з 22 липня редактор Маляр пише: „Комітети оборони прав людини творяться на містах цілком слушно, і їх завданням в найбільшій мірі буде завдання збирати й підготовляти такі матеріали”. Це заперечує ухвалу УККА.

В тій же статті написано й таке: „А ще данне питання має й політичну сторону. Уже висловлювано в пресі порівняння: Москва давно б утворила якісь формації для „визволення”, скажімо, Америки, коли б мала в себе велику кількість втікачів від режиму, існуючого тепер в Америці. Не маємо на увазі, щоб Америка робила з нами те саме супроти Москви. Цим звертаємо лише увагу, до якої міри може мати для політичної акції значення — в якому становищі перебувають утікачі”. А перед тим, насвітлено те „становище” так: „В різних окупаційних

зонах, в різних місцевостях, по різному виглядала таборна атмосфера, але загально, так би мовити, типово своєю стороною, скрізь була однакова: моральний терор, правне затискування, матеріальні кривди до людей, зв'язаних з приналежністю до колишнього підсоветського громадянства". І таке написано в цій статті про комітети. Чи воно когось оборонить? Ні, бо не про оборону думается, а про щось інше.

Головна Управа ООЧСУ, обговоривши це на засіданні 25 липня, однозгідно прийшла до висновку, що „Комітети Оборони Прав Людини“, творення яких „має і політичну сторону“, подумані не стільки для оборони, як для політики. Убога та політика, що на американській землі виводить такі інструменти.

Редакція

КРУТІЙ „СПІВАЄ“

З західної Німеччини перебрався до Східної начальник західно-німецької таємної поліції Отто Йонна. Це один із епізодів, яких останнім часом було немало, теперішньої війни в час миру. Перехід доктора Йонна викликав чимале занепокоєння в англійському Інтеліженс Сервіс, який вишколив і рекомендував на цю так відповідальну посаду. З того боку він по радіо звернувся до населення, що вирішив працювати для об'єднання Німеччини. Подія мов би невелика, але дошкульна для англо-американської розвідки в Західній Німеччині. Преса, як завжди в таких випадках, аналізує і розважає — перейшов чи зловили? Що більшовики, крім багатьох своїх імперських прикмет, мають і вдачу людоловів, це річ знана, але не можна всі рясні перебіги останнього часу приписувати людоловстві. Хто не хоче бути пійманим, того не так легко уловити, чи в західному Берліні, чи в якомусь іншому місті Європи. Розважали і в нашій пресі про Крутія, а він оце вдруге відгукнувся з Києва. „Заспівав“ через спеціальну каблеграму в інтерв'ю з кореспондентом „прогресивних українських газет на американському терені, Степаном Мацієвичем“. Цю пісеньку „політичного емігранта“ Крутія видрукували надто прихильні до Советського Союзу „Українські Щоденні Вісті“ ще й написали перед інтерв'ю: місто Київ 10 липня, 1954 р.

Що ж співає Крутія для української еміграції? Останній акорд звучить: „не вірте політичним провідникам, що продались імперіалістичним розвідкам, захищайте мир, боріться проти паліїв нової війни“. Самозрозуміло, що паліями війни є „американські імперіалісти“, а „пройдисвітами“ — українські націоналісти. Крутія співає з імперських нот і в тих моделяціях достається націоналістам: і за відновлення Української Державності, і за Повстанську Армію, і за те, що „вони, одягнені в уніформи німецьких поліцаїв, намагаючись прислужитись німцям, катували український народ, розстрілювали нічим невинних робітників і селян, жінок і матерів та дітей, гнали їх на невідільну працю до Німеччини. Це вони з страху перед партизанами (зрозуміло советськими — Ред.) спаливали українські села і залишали без засобу над головою мільйони трудящих людей“. Такий один

глас Крутія. Мотив не новий, але на тих же нотах співає і Д. Каров в своїй науковій праці „Партизанські рухи в СССР“, виданій Мюнхенським Інститутом вивчення СССР. Крутія советські ноти уміє читати, недаром же він був активним діячем соціалізму з 1909 р. Про свою діяльність Крутія розповідає на поставлений йому запит отим кореспондентом та і все інтерв'ю подано як діалог. А та діяльність широка на еміграції: „об'єднання соціалістів, участь в 2½ інтернаціоналі як секретаря ЦК УСП і, нарешті, як почесний член Української Національної Ради“. Про все те згадує Крутія.

Всі персонажі, які вплутані в те інтерв'ю, (Доленко, Довгаль, Дубровський, Бандера, Мельник, Которович, Лебідь, Майстренко, Воскобійник і інші, то все націоналістичні діячі). „Націоналіст“ Доленко, повернувшись з Америки в 1953 р., розповідає Крутієві в готелі, які великі уповноваження і гроші дали йому впливові американці. Про наміри американців поневолити Україну розповідає Крутієві другий „націоналіст“ Дубровський. А третій, теж „націоналіст“, Довгаль влітку 1953 р., на засіданні ЦК УСП при обговоренні справи шпіонажу заявив: „були б гроші, а для шпігунської диверсійної роботи на Україні можна знайти бандерівських розбійників“ і він, як подає Крутія, „це й робить, як робив і за німців.“ Переповідає Крутія і повідомлення польського уряду про арешт „англійських агентів із числа українських націоналістів“. Згадано і клуб „Крапка над і“, з діячами якого часто зустрічався Крутія.

Що Крутія про все те співає на замовлення, за большевицькими нотами з Києва, річ очевидна, але в тих нотах є істотним те, що вони написані так, щоб діяльність Доленка, Дубровського, Довгала — „націоналістів“ компромітувати і там, і тут не соціалістів, не Доленка, а через них націоналістичний рух, цілий націоналізм, проти якого веде війну Кремль в Україні. Очевидно, що оті „гласи“ соціалістичного лідера Крутія будуть подані у відповідній формі і для українського населення. Москва хоче лякати його „американським імперіалізмом“, який, мовляв, плянує те саме для України, що й німці. Знаючи, що інтервенція ніколи не була і не буде популярною на Україні, кремлівські майстри намагаються цим утримати на майбутнє українське населення в дружбі з Росією.

Кажуть, що більшовики майстри від пропаганди. А співи Крутія, вірніше ноти, за якими він співає, цього не підтверджують. Навпаки переконують, що не така то вже майстерна пропаганда у большевиків, вона часто робиться сокирою і нині, як то було напочатку другої війни, коли в житах шукали диверсантів, а з літаків розкидали в Дніпровські плавні летючки, в яких закликалося не вірити націоналістам зі Львова, як шпігунам і диверсантам.

Про еміграційний загаль теж згадує Крутія, бо ж до нього звергається через каблеграму. „Головна маса рядових членів націоналістичних організацій (а інших у Крутія немає — Ред.) є залякана своїми провідниками живе в умовах жебраків і мріє лише про шматок хліба“.

Як бачимо нічого нового не виведено. Старі ноти, а проте, їх земляки, і то письменні, не вміють читати, коли пишуть в „Українському Прометей“ з 22 липня, „що навіть советські концтабори, в яких вони мучились, були для

Ярослава Петрович

40-ЛІТТЯ ВИБУХУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Найповажніша аналіза причин війни не скаже всього. Перегляньмо, хоч коротко, хронологію випадків, які сталися напочатку першої світової війни, а тоді пригадаймо, хоч побіжно, деякі думки істориків і політиків того часу. Американець Вілліс Дж. Аббот, автор історії першої світової війни, висловлює у вступі до твору „Нації і війна” думку. — „що мудрі люди того часу ніколи не припускали, що прийде до вибуху загальної війни в Європі. Не зважаючи на загрозу зброєння, всі думали, що економічні і фінансові пов'язання так сильно були оволоділи і пройняли всі нації, що вони будуть сильніші, як політичні різниці, котрі можуть зумовити конфлікти й зударі. Ті самі люди думали теж, що війни не може бути ще й із тих причин, що Міжнародній Соціалізм буде основною перешкодою і послабить усі напруження між поодинокими урядами. Але поки всі ці люди встигли належно висловити перед публічною опінією свої думки, колони вояків були вже в бойових маршах, гармати дудоніли на зайнятих позиціях, а мілітарні авторитети притушили усі голоси публічних протестів.”

І так, першою іскрою, від якої спалахнула пожежа тієї світової війни, був замах на архикнязя Франца Фердинанда, престолонаслідника австрійського трону 28 червня 1914 року.

23 липня — Австрія вислала до Сербії ультимат, **24 липня** — Росія просить Австрію відкликати ультимат! Австрія відмовляється. **25 липня** — Сербія заявляє свою згоду на те, що австрійські урядові чинники будуть допущені до слідства, яке Сербія вестиме у справі того вбивства.

27 липня — Росія повідомила Австрію, що вона не дозволить на інвазію сербської території, **28 липня** — Австрія проголосила війну проти Сербії, а **29 липня** — Росія проголошує загальну мобілізацію. **30 липня** — Німеччина домагається, щоб Росія припинила до 24. годин мобілізацію, а Англія заявляє Німеччині, що у випадку, якщо вибухне загальний конфлікт, вона не залишиться нейтральною.

31 липня — Росія відкинула домагання Німеччини і заявила, що вона не дозволить, нав'язувати чужу волю Сербії. **1. серпня** — Ні-

меччина вивідає війну Росії, Франція об'являє загальну мобілізацію. **2 серпня** — Німеччина розпочала проти Франції інвазію через нейтральну територію Люксембург.

3. серпня — Німеччина висилає ультиматум до Бельгії, в якому домагається вільного переходу військ. Бельгія відмовляється, а домагається, щоб Німеччина респектувала її нейтральність. Король Бельгії Альберт просить Англію допомоги, щоб забезпечити нейтральність його країни. Німецький амбасадор у Лондоні прирікає, що коли Англія залишиться нейтральною, Німеччина не буде атакувати Північне й Західне Побережжя Франції. Італія проголошує нейтральність. Російський амбасадор залишає Німеччину, Франція заявляє, що війна з Німеччиною розпочалася автоматично з хвилиною, як німецькі війська вступили на її територію

4. серпня — Англійський ультиматум до Німеччини, щоби вона запевнила Бельгії повну нейтральність. Король Юрій заряджує загальну мобілізацію Бритійської армії. Точно о півночі замість відповіді Німеччина вивіла Англії війну. **5 серпня** — Німеччина атакує місто Льеж у Бельгії **6 серпня** — Австро-Угорщина вивідає Росії війну. **8 серпня** — Португалія проголошує свою підтримку Англії. **9 серпня** — Сербія вивідає війну Німеччині. **10 серпня** — Франція вивідає війну Австрії. **13 серпня** — Австрія і Англія вивідають одна одній війну **23 серпня** — Японія вивідає війну Німеччині

І саме тепер у річницю вибуху цієї війни можна зустріти у світовій пресі різні дуже часто теж і терпкі заяви і зауваження, що-до помилок, які не то що не змогли прочистити тодішню понуру атмосферу, але навпаки вони зробили її ще більш складною, заплутаною і важчою. Це незаперечний факт, що перша світова війна спричинила комплікації і кризи, які зумовили другу, ще грізнішу у своїх наслідках війну.

Очевидно, що воно дуже легко зараз з перспективи часу робити різні зауваги та подавати різні, дуже часто слухні поради. Коли дивитися критично на цю війну, якої завданням було, теоретично міркуючи, — увести рівновагу у вибитій з ладу тогочасній політиці і, як це зрештою з кожною війною, заповнити після її закінчення довготривалий мир — то вона цього не принесла. Коли даліше прийняти, що війна це теж продовження політики, тільки іншими методами і засобами, — то кожна війна мусить мати якусь чітко означену ціль

них не такі нестерпні, як внутрі українська емігрантська атмосфера”. Сильно сказано, а нащо? Крутієві дано ноти і він за ними те все проспівав. А земляки?

П. С.

ГОВОРЯТЬ, ЩО НЕБУЛО УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАРТИЗАНИ

(Спорад)

Випадково потрапила мені книжка Д. Карова „Партизанський дух в СССР 1941-45 роках”, яку видав Мюнхенський Інститут вивчення СССР. Вкніші її вміщено малю, яка унаглядлює всі

твердження про партизанку вченого Інституту Д. Карова. Пробігши книжку і переглянувши уважно малю, у мене склалися рекомендації, що Карову йшло про те, якби догодити червоній Москві і обдурити клявету московських єдинодержців на еміграції проти визвольних духів народів, поневолених Росією. Я не історик і не журналіст, а той, що непо-середньо зустрічаюся і співпрацюю з українською національною партизанкою на Кіровоградщині в часі другої війни. Тому, прошу редакцію вмістити мій скромні не вчені, але правдиві споради про це.

З відступом більшовицької армії (липень 1941 р.) на Кіровоградщині поставо обласного району і сілські управління, на яких заможні і національні українські прапори. Освітні кадри (підсоветські) взяли за організацію шкіл, переробку шкільних програм. Відкрились українські церкви і нашід пошину до них. Так, у Хмельському районі зразу ж відчинилось 5 українських церков, правда, одна розпочала богослуження, як московська, але через 3 місяці священник зник, виявилося, на підставі документів, що він залишений був за спеціальним советським завданням. В Кіровограді розпочав працю український учинительський інститут, виходила обласна газета, працювали всі відділи по упорядкуванню і передулові життя. На Кіровоградщині прибули члени ОУН і принесли програму дій ОУН на середньо-східних землях під час війни. Українська молодь з великими одушевленням прийняла тих людей, літературу, принесену з Західних Земель, потрапила в школи і молоді

Енова і такі наукові теоретики, які твердять, що перша світова війна триває в деяких ми інтервалами і перервами ще до сьогодні і жде на свою остаточну розв'язку у формі третьої світової війни. Вони твердять, що враховуючи закономірність вишото порадку — усе, що розпочалося мусить мати своє закінчення, і що таким логічним закінченням мали би бути майбутня третя світова війна, байдуже, чи так чи інакше. Енова і такі наукові теоретики, які твердять, що перша світова війна триває в деяких ми інтервалами і перервами ще до сьогодні і жде на свою остаточну розв'язку у формі третьої світової війни. Вони твердять, що враховуючи закономірність вишото порадку — усе, що розпочалося мусить мати своє закінчення, і що таким логічним закінченням мали би бути майбутня третя світова війна, байдуже, чи так чи інакше. Енова і такі наукові теоретики, які твердять, що перша світова війна триває в деяких ми інтервалами і перервами ще до сьогодні і жде на свою остаточну розв'язку у формі третьої світової війни. Вони твердять, що враховуючи закономірність вишото порадку — усе, що розпочалося мусить мати своє закінчення, і що таким логічним закінченням мали би бути майбутня третя світова війна, байдуже, чи так чи інакше.

Етаж і така твердження, що хоч як воно важко вести і витрати війну, але далеко важче є витрати і втримати мир.

Історики першої світової війни твердять, що тези президента Вільсона про самовизначення всіх народів, покладені в основу замислення, були замало передбачливі й глибоко передумані, а тим самим логічно міркуючи, — засуджені на обмежену і дуже коротку тривалість.

Можна зустрінути й такі думки, що хоч у тій війні були заантажовані велетенські мільярні сили, але її бракувало загальної „логіки”. Під цим виразом про брак логіки, слід розуміти, що бралися під увагу самі тільки мільярні заможності й фактори і до їхньої думки часто імпровізованості достосовано і примінявано політику того часу. Вони то і трюмфували в багатьох випадках над логічними передбачуваннями і їхніми наслідками, що позначуються ще й досі.

Сьогодні, безперечно, що міродайні кола світової політики багать помилки, які спричинили перша світова війна і признаються, що частина вини їхньої є також у тому. Чи зуміють вони витягнути з того нагекжі висновки і чи зрозуміють цю просту істину, що найбільше зло, яке породила ця війна, це комунізм, якого ростові потурала об'єктивно тодішня Англія, нехтуючи і не підтримуючи зловиях прагнень народів усамостійнитися і вивратися з „торми народів” між ними на-свого централізму під зміненою назвою „СССР” і прагнути волі та за неї збройно змагатися повних чотири роки, був в першу чергу український народ, що своєю і чисельністю, і геополітичним положенням між відорпати ролю політичного рівноважника в боротьбі між Росією і Заходом. Як виходить тепер, то політичні провідники того часу брали до уваги тільки стару „номєнклатуру прєсти-жів” і не спромоглися зловитися на цю, як її називають у дипломатичному лексиконі — „віртуальну лгівію”, яка в парі з глибокими, передуманими творить цю історію ста-блнність у політичній констєляції світу.

І мимохіть, у зв'язку із згаданою риннєєю стає перед очима така ж сама, ще далше не упорядкована політична дійсність, яка заіснувала після другої світової війни, ще більш трагічної у наслідках. Знову та сама загальнаність і неясність положення і ті самі, при-лизно подібні, помилки збоку тих відповідають політичних чинників, які повинні завести лад і порядок у світі, що його намагєється руйнувати і спотворювати комуністична система. У багатьох випадках видно, як Захід своєю постійною нерішєністю і браком посидливості доводять до того, що передає їм цінності тому злові, яке він колись, тому 40 років, може не безпосередньо, але посередньо, сам колисьав.

з великим захопленням сприймала ідею відновлення Української Державности, часто учні старших клас просили у вчителів вияснень про минуле Української Держави. З проголошенням Декрету про призначення райхскомісара на Україну, німецька влада повела рішучу боротьбу проти всього українського. Національні прапори наказано зняти з установ, людей, запідозрених в співпраці з українським націоналізмом, звільнялося з роботи, а по закутках шукали організаторів національного руху. Почалися арешти. В грудні 1941 р., в районах: Хмелівський, М. Виска, Ново-Українка, Блатопіль, Ново Миргород була організована підпільна оунівська сітка з місцевих українців, в яку входили учителі, агрономи, службовці, учні старших класів середніх шкіл, а найбільше свідоме селянство. Німецький тиск оформив остаточно наставлення проти займача і в підпілі виробляється плян повстанської боротьби, мріяли, навіть, про захоплення Кіровограду. У жовтні 1942 р. одержано першу інструкцію про формування відділів УПА з осіб, що до цього надаються, по 5-10 осіб у відділі. Зимою 1942-43 рр. такі відділи заіснували: в Золотопіль, в Новоархангельську, в М. Висківському районі, в Новоукраїнському, в Хмелівському. До весни 1943 р. ніяких ознак советської партизанки на Кіровоградщині не помічалось. Місцеві комуністи, що залишилися, нічого не робили, знаючи, що то справа безнадійна. Коли ж советська армія, з початком 1943 року, почала тиснути на німців, то советське командування кинуло в запілля червоні регулярні частини, які пішли в трьох напрямках на захід. Це й стало початком большевицького партизанського руху вліті 1943 р. В районах діяли невеликі загони, складені виключно з советських активістів. В кількох місцях дійшло до зудару українських національних партизанів з советськими. Завдяки підтримці українського населення, українські відділи звели нанівець спроби советської партизанки. Головне командування УПА надіслало нову інструкцію, в якій говорилося, що німці до кінця 1944 р. залишать Україну, тому українським відділам пропонувалося приступити до підготовки розгорнутої боротьби з поновною большевицькою окупацією. Рекомендувалося заготовляти харчі, зброю та відповідні укриття. Це й було переведено у Хмелівському, М. Висківському, Новоукраїнському районах. 28 липня 1943 р. біля села Г. стався перший бій відділу УПА з німецькою поліцією, в якому згинув один з українського боку та двоє ранених — з німецького. У вересні місяці 1943 р. український відділ УПА зводить бій з большевицьким партизанським відділом, в якому загинуло два комуністи. Такі ж самі бої були в жовтні мі-

А. Орликовський

ОСТАННІ ЛЬВІВСЬКІ КОНСУЛИ

Про Львів ми читали багато з нагоди його 700-ліття, однак, чомусь ніхто ще не згадав про ще одну сторінку історії цього міста, а саме про консулів.

Нам відомо про існування трьох консулятів у Львові ще за старої Австрійської монархії. Відомо із цих часів, що британським консулом у Львові був навіть українець п. Залозецький.

По розпаді Австро-Угорщини та частинно і Росії по першій світовій війні, коли в Європі постала низка нових держав, до Львова приїхало спершу біля десяти та останньо біля п'ятнадцяти консулів, які репрезентуючи свої держави, вивчали (поза своїми економічно-паспортовими функціями) політичне життя Львова та усіх наших земель.

Львівські консули були чулі на всі українські справи, на наш відродженецький рух та спротив польській владі за її протинаукраїнський курс. Усі важливіші події Львова пресові ресорти консулятів негайно рапортували своїм столицям, усяким шефам своїх міністерств.

Як відомо мені з приватних джерел досить тісний контакт із нашим світом у Львові мали консули румунські, чеські, головно в 1938-39 рр., дещо німецький та спеціально советський, який усе шукав у нашому львівському світі культурницької співпраці з У. С. С. Р., за що звісний консул СССР у Львові Лапчинський поплативсь життям, будучи розстріляний большевиками у Кам'янці-Подільському.

Великого розголосу набув атентат члена ОУН Ленка, як протест проти штучного голоду організованого Москвою в Україні. Після того консулят СССР був під постійною опікою польської поліції аж до початку другої світової війни.

сяці в лісі, біля села Тимохтієвої, Ново-Архангельського району, а в грудні біля села Ташлик Виськівського району.

Німецька жандармерія, стурбована цими подіями, не могла збагнути чому відбуваються бої по-їхньому між „своїми” Зорієнтувавшись, німці дали наказ шефові району Білоусові (кол. комуністові) за всяку ціну ліквідувати націоналістичні гнізда. З Кіровограду прибув загін СД, в якому відігравали поважну ролю москалі Фялковський і Попов. В листопаді місяці 1943 р. на допомогу відділові СД прибув відділ СС та загони поліції евакуйованої з лівого берега. Населення підтримувало дії українських партизанів, співпрацювало з ними і це утруднювало німцям боротьбу з ними. В північних районах Кіровоградщини (Знаменський чорний ліс) дії українських партизанів були далеко більшими. В лісистих районах німці почували себе господарями тільки в містах і то певними вдень.

С Вож-ий

Треба замітити, що назагал чужинецькі консули досить пильно слідували за нашою пресою, особливо в часі боротьби Карпатської України. Такі поважні органи нашого Львова як: „Діло”, „Українські Вісті”, чи „Новий Час” постійно лежали на бюрках переважаючої більшості львівських консулів. Між рр. 1920-39 ми мали у Львові 15 консулів.

1. Австрійський консул до 1938 р. (аншлюсу Австрії до Райху) 2. Бельгійський, 3. Бразилійський почесний консул, 4. Чехо-Словацький, що в 1939 р. був і Карпато-Українським (після переміни назви ЧСР на Чехо-Словако-Карпато-Українську Республіку). 5. Данський почесний консул. 6. Фінляндський, 7. Французький, 8. Голяндський, 9. Румунський Генеральний Консул, 10. Турецький віце-консул, 11. Угорський почесний консул, 12. Бритійський віце-консул, якому ще підлягав почесний британський консул в Бориславі, 13. Советський консул, який за усякими вістками, часто був української національності, 14. Німецький консул та 15-ий мав бути правдоподібно і швейцарський почесний консул.)

Пожвавлену працю мали ці консули, коли у Львові щорічно, в першій половині кожного місяця вересня були відкриті міжнародні т. зв. „Східні Торги”. Тоді до Галицької столиці приїздили різні торговці, торговельні місії, туристи і гості з за кордону. Чужинецькі фірми, відкриваючи свої павільйони, на виставовій площі, (в найкращій ділянці міста), прикрашували їх своїми державними прапорами.

Найрепрезентативніші готелі Львова, як „Жоржа”, „Брістоль” чи „Варшавський” були тоді переповнені чужинцями а із балконів звисали різнококольорові прапори на знак прибуття чужих гостей, чи місій.

Були у Львові, на „Східних Торгах” навіть торговельні місії держав, які не мали тут своїх консулятів, як хоча б із Балтійських держав, Італії та Болгарії.

Тоді Львів ставав містом міжнародних торговельних зв'язків. Львів, хоч входив до складу польської держави, був завжди репрезентантом нашої національної справи.

Зараз у Львові, за відомостями з краю, урядують лише швейцарський консул, який, либонь, мешкає в готелі „Жоржа”, якийсь час в 1948 р. перебував консуль Ізраеля.

БІБЛІОГРАФІЯ

Проф. Оглоблин

„УКРАЇНСЬКО-МОСКОВСЬКА УГОДА 1654”

Вид. ООЧСУ і ЛВУ Нью Йорк, Торонто, 1954, стор. 100.

Столітня праця російської науки і політики над тим, щоб Переяславську Умову, складену між Українською Козацькою Державою Богдана Хмельницького і московським царем Олексієм Михайловичем перетворити на московську легенду, не лишилась без наслідків. Вплив цієї легенди не дозволили нам, вірніше провідникам української національної революції 1917 р., вчасно порвати з москowsько-імперськими впливами тоді. Під чарами тої легенди тодішні провідники шукали опертя не в силах національної революції, не в національній стихії укра-

їнського села, не в сміливих резолюціях військових з'їздів, а в Петрограді. Коли говоримо про той період, то чи не найбільшою нашою трагедією було те, що люди, опинившись у проводі національної революції, не мали сил позбутися впливів тої легенди, закріпленої в московській історіософії. Тому й не чули голосу козацької старшини, яка в Маніфесті 1658 -р., висланому до провідних мужів і політків тодішньої Європи, аналізуючи ситуацію, що прийшла на другий день після Переяславської Умови, з притиском промовляла: „ох, облудна надія”. Та облудна надія на доброзичливість північного сусіда не дозволила бачити нам в пізніших стосунках з Московю пушкарівщини, брюховеччини і інших диверсійних актів, які творила Москва, щоб перековслити Переяславську Умову, а створити з неї московську легенду. Дехто вважає, що Переяславська Умова була зумовлена поважними москофільськими течіями на Україні в тій складній революційній добі. Тезу про те, що наряд захотів піддатись православному цареві, і то весьє, намагається увіковічити большевицька Москва, в 300-ту річницю Переяславської Умови.

Проф. О. Оглоблин в своїй праці „Українсько-Московська Угода” поставив перед собою скромне завдання: „як сталася Переяславська Угода 1654 року і чим вона, справді, була..” Автор аналізує історичні передумови, розбирає документальний текст угоди і на підставі джерельного матеріалу робить висновки: „Переяславська Угода 1654 р. була договором мілітарного союзу двох самостійних держав України й Московщини, гарантованого протекцією московського царя над Україною, й оформленого новим — українським титулом царя”. Ці дві держави мали діаметрально-протилежні цілі і в пізнійшій між ними сталось так, що наслідки умови, зумовили найбільшу трагедію України. Автор ґрунтовно зупиняється на причинах, які спонукали Гетьмана Української Держави укласти ту угоду. Проаналізувавши

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВІСНИКА”

Передплата на рік \$4.00

Передплата на півроку 2.25

Ціна окремого примірника .... .50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошовим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

“V I S N Y K”

P. O. BOX 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

O. D. F. F. U.

Про всякі зміни адреси прохаємо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.

“ВІСНИК” — ОРГАН ООЧСУ

Редагує Колегія

Головний редактор

І. Вовчук

їх, автор робить висновок, що угода не була „ні трагедією, ні ганьбою”, а тільки в історії українсько-московських взаємин, Московія перетворила її в зручний трамплін для опанування Східньої Європи.

Вже під час переговорів в Переяславі „виявилась перша щілина в єдиному українському фронті”. Акцію кількох членів української покозачченої шляхти, які потайки від гетьмана просили собі „воеводства і уряди” у московського боярина Бутурліна, автор слушно називає диверсією. Вона не мала, значення в той момент, бо Бутурлін розумів силу української зброї. Але за нею приходили пізніші диверсії і вони помагали Москві з умови зробити трамплін, після того, як Москва зуміла звести силу війська українського нанівець.

Московська преса в 300-ту річницю Переяславської легенди багато кричить і доводить, що весь нарід присягнув на вірність цареві. Автор праці на підставі документів доводить, що присягу прийняли „284 человека” Оце й був весь нарід!

Мнстєць Я. Гніздовський в окладниці відбив політичний сенс українсько-московських взаємин після Переяслава. Дві руки (московська і українська) тримають мечі один проти другого. 300 років, що відділяють нас від тієї угоди, то безперервна, невгаваюча війна України і Московії. Диверсії в тій війні були чи не найбільшим підсобником ворогові.

Праця написана популярною мовою, утруднює дещо велика кількість цитат тодішньої офіційною мовою, але без того праця б втратила свою джерельну документальність. Шкода, що видавництву не вдалося уникнути помилок. Праця є цінним вкладом в історичну думку на еміграції.

Г. С.

**
*

„Історія Української ССР. Том I, ст. 808, вид. Української Академії Наук, Київ, 1953, ціна 24 крб. Про зміст методологічні засади заново написаної історії Української Республіки кандидати історичних наук І. Греков та Мілер на сторінках академічного журналу „Вопроси Истории” пишуть так: „Вся книжка перейнята духом боротьби з буржуазно-націоналістичним спотворенням історії України. В центрі уваги авторів є не історія князів, царів, гетьманів, а історія самого народу, працюючих мас, історія продуцентів матеріальних дібр”. Такі методологічні засади. Москва боїться і тінів князів та гетьманів і в який то раз знов перелицьовує історію України, ставлячи наголос на матеріальних „благах”, викреслюючи все те, що стосується національного духа. Москва знає, що робить, бо обезголовлений нарід, без відповідних провідних сил не устоїть в майбутній битві, тому й обезголовлює нашу історію. В книжці, як твердять Греков, відведено належне місце поділу українських земель. Рецензент звертає увагу на те і підкреслює, що „українські землі, які раніше увійшли в склад Росії, відіграли провідну роль в процесі формування української нації. Вони стали центром боротьби за возз'єднання всіх українських земель, центром боротьби за соціальне і національне визволення українського народу”. Очевидно, визволення те прийшло з ласки старшого брата — від Москви. Україна ніби суверенна і єдина, але історія, видана Академією, не випадково підкреслює оту провідну роль в процесі возз'єднання одної її частини.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Достойна Редакціє!

Уклінно прошу в інтересі історичної правди помістити в шпальті „Листи до Редакції” цих моїх кілька слів.

В ч. 6 „Вісника” я з інтересом прочитав дуже гарно та з знанням справи написану статтю П. Мірчука „З мого духа печаттю”. Однак, мимо повного респекту, який маю для особи В.-ного п. д-ра. Мірчука, я не можу погодитися з ось якими його думками:

П. Мірчук тої думки, що большевики, намагаючись приєднати собі симпатії українського народу, виселили після другої світової війни з західно-українських земель польський елемент. Як це нам всім відомо, в рр. 1945-46 по згідній умові польсько-комуністичних урядів переселено ціле українське населення т. зв. „Закерзоння” на Схід, частинно до Східних Прус, а рівночасно польську людність з Західно-Українських Земель переселено до Польщі. Ця акція була переведена на бажання Кремля, головно в тій цілі, щоби усунути з терену Лемківщини і Надсяння українську людність, яка всіми своїми силами і способами помагала хоробрим бійцям УПА в їхніх акціях та боях. (Цю акцію описав основно в обширній статті під заг. „Виселення українців з Західних Окраїн” в „Новому Шляху”). Намагання большевиків приєднати населення українське було виразно в році 1940, коли уряд большевицький вивозив на Схід польських кольтоністів з Галичини і Волині.

В слідуячому уступі своєї цінної статті п. д-р Мірчук зазначає, що наслідок боротьби ОУН на західно-українських землях, за винітком Лемківщини і Холмщини, не стало польської окупації. Вичисляючи Лемківщину та Холмщину, В.-ний автор забув про широкий пас нашої етнографічної території на Надсянню, з такими цінними для нас містами, як Лежайск, Любачів, Ярослав, Перемишль, Бірча, Устрики Долішні, Ліско і інші. А це ж для нас більша втрата, як середня та західна Лемківщина, які були вузьким пасом втиснені між польські території та могли легко для нас пропасти.

Мр. Володимир Бучацький
б. адвокат в Сяноці.

Український Комітет Фільму Мазепа (УКОФІМА) довідався, що п. Микола Новак, який демонструє по містах ЗДА і Канади фільм „Галичина і Гуцульщина”, інформує громадянство, що він готує фільм „Мазепа” і при тім збирає пожертви на цей фільм.

УКОФІМА повдомляє заінтересованих осіб і ціле громадянство, що відомий кінорежисер Євген Деслав, що готує сценарій для великого історичного фільму „Іван Мазепа” і УКОФІМА в Нью Йорку, що веде підготовчу працю для мистецького оформлення цього фільму, не мають нічого спільного з акцією п. Миколи Новака. При тім УКОФІМА повідомляє, що нікого не уповноважував збирати пожертви для фільму „І. Мазепа”.

НЮ ЙОРК, 12. VI. 54.

УКОФІМА в Нью Йорку,

